

บทที่ 6

แบบเรียนสมัยพระราชบัญญัติ ประถมศึกษา - ปัจจุบัน

นับตั้งแต่ได้ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 เป็นต้นมา แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลได้จัดเตรียมโรงเรียนไว้เพียงพอ สำหรับการออกพระราชบัญญัติบังคับให้คนไทยที่มีอายุ อยู่ในเกณฑ์ศึกษาระดับชั้นประถม จะต้องเข้าศึกษาในโรงเรียนทุกคน ซึ่งเป็นผลงานของกระทรวง ธรรมการที่สามารถพัฒนาการศึกษาแบบโรงเรียนของชาติในระยะเวลาอันรวดเร็ว ก้อนับตั้งแต่ กรมศึกษาธิการ พ.ศ. 2430 จนถึง พ.ศ. 2464 ซึ่งเป็นเวลาเพียง 34 ปี ก็สามารถขยายโรงเรียน ทั่วประเทศ และมีปริมาณมากพอที่จะให้บริการแก่เด็กที่เข้าเล่าเรียนตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ คือ ระดับประถมศึกษา และก่อนที่จะออกพระราชบัญญัติ ประถมศึกษาดังกล่าวได้นั้น กระทรวงธรรมการ (เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2462) ได้ปรับปรุงหลักสูตร และแบบเรียนในระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับมาตรฐานยิ่งขึ้น ฉะนั้น ก่อนที่จะได้กล่าวถึงรายละเอียดของการพัฒนาทางด้านแบบเรียน จึงน่าจะได้ทราบถึงการปรับปรุง หลักสูตร อันมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแบบเรียนเล็กน้อย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสมัย พ.ร.บ. ประถมศึกษา

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดแบ่งหน่วย ราชการเป็นระบบมากขึ้น พร้อมทั้งจะให้บริการทางด้านหลักสูตร โรงเรียน การฝึกหัดครู รวมทั้งให้ บริการทางด้านแบบเรียน อันเป็นผลให้สามารถประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษาได้ ซึ่งน่าจะ เริ่มนับตั้งแต่การประกาศใช้หลักสูตรหลวง เมื่อ พ.ศ. 2456 ดังนี้

1) ประกาศใช้หลักสูตรหลวง พ.ศ. 2456 กระทรวงธรรมการ (ยังใช้ชื่อเดิม) ได้ประกาศ โครงการศึกษาใหม่ คือเปลี่ยนมูลศึกษาเป็นประถมศึกษาสามัญ กับประถมศึกษาวิสามัญ กำหนด ให้ผู้เรียนประถมศึกษาต้องเรียนวิชาสี่พหุควบคู่ไปกับวิชาสามัญ รวม 5 ปี แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 3 ปีและ 2 ปี ส่วนระดับมัธยมศึกษา 8 ปี ก็มัธยมตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนกลาง 3 ปี

และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี ในเนื้อหาวิชาระดับมัธยม ให้เรียนภาษาอังกฤษ ทุกระดับชั้น และเลือกภาษาฝรั่งเศส หรือเยอรมันเพิ่มอีกภาษาหนึ่งในมัธยมศึกษาและมัธยมปลาย ในชั้นมัธยมศึกษาตอนกลางบังคับให้เรียนวิชา “ย็อเมตรี” (ในสมัยนั้นรวมวิชา เลข พีชคณิต เรขาคณิต) ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลายให้เรียนวิทยาศาสตร์มากขึ้น ทั้งเคมีและพฤกษศาสตร์

2) ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 อันเป็นปีที่สิบแห่งรัชสมัยพระมงกุฎเกล้าฯ (ร. 6) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คงใช้หลักสูตรหลวง พ.ศ. 2456 ส่วนแบบเรียนเข้าใจว่ายังไม่มีโอกาสที่จะปรับปรุงมากนัก แต่ปรากฏว่าได้มีแบบเรียนอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจากแบบเรียนที่กล่าวไว้แล้วในสมัยพัฒนาการศึกษาเข้าสู่ระบบโรงเรียนหลายเล่ม และแบบเรียนเหล่านี้ได้ใช้เป็นแบบเรียนบังคับในสมัยต่อมา ซึ่งกล่าวในตอนต่อไป

3) ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475⁽¹⁾ เมื่อคณะราษฎรได้เป็นรัฐบาลมีความเห็นว่าประชาชนชาวไทยยังไม่ได้พัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะรัฐบาลตระหนักดีว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะบรรลุเป้าหมายที่ดีได้ จำเป็นต้องให้ประชาชนมีการศึกษาดี จึงตั้งคณะกรรมการศึกษาธิการศึกษาแห่งชาติและประกาศตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติทำหน้าที่วางแผนการศึกษาและเป็นที่ปรึกษารัฐบาลในการวางนโยบายการศึกษา รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนการศึกษาครั้งแรก พ.ศ. 2475 ยึดแนวหลักสูตรหลวงนั่นเอง ต่างแต่เพียงระดับประถมศึกษา 4 ปี และระดับมัธยมแบ่งเป็นสายสามัญ และสายอาชีพชัดเจนคือ ระดับมัธยมมี 8 ชั้น ส่วนสายอาชีพแบ่งเป็นชั้นต้น 4 ปี และชั้นสูง 4 ปี ซึ่งสายอาชีพรับจากประถมศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2475 ได้มีการปรับปรุงใหม่ในปี พ.ศ. 2479⁽²⁾ ซึ่งจัดระบบชั้นเรียนเป็นอนุบาล 3 ชั้น ประถมศึกษา 4 ชั้น มัธยมต้น 3 ชั้น มัธยมปลาย 3 ชั้น และเตรียมอุดมศึกษา 2 ชั้น ส่วนสายอาชีพต่อจากประถมศึกษา เป็นอาชีวศึกษาชั้นต้น 3 ปี ชั้นกลาง 3 ปี และชั้นสูง 3 ปี แต่ละทุกระดับของสายอาชีวศึกษาได้รับจากสายสามัญได้

4) การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2497 ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านแบบเรียนมาก ส่วนระบบชั้นเรียนนั้น เพียงแต่มีแนวโน้มที่จะกำหนดระดับประถมศึกษา เป็น 7 ปี และให้เป็นหลักสูตรภาคบังคับในระยะต่อมา ในพ.ศ. 2503 ในการนี้ได้เปลี่ยนแปลงทางด้านแบบเรียนอย่างมาก เพราะเหตุว่านักวิชาการด้านการศึกษาได้นำวิธีการศึกษา “แผนใหม่” หรือ “การศึกษา

(1) Nighed Sun Tornpithug, A Study of the Eualution of Teacher Training in Thailand : Toward a Modern for Development. (Department of Teacher Education 1979) pp. 188

(2) เรื่องเดียวกัน หน้า 189

แผนพัฒนา” มาใช้ ซึ่งตามจิตวิทยาการเรียนรู้พบว่าแบบเรียนของไทยที่ใช้อยู่เป็นแบบ แจกตัวอักษรไม่ได้เรียนเป็นคำ ๆ ซึ่งไม่ตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแผนใหม่ จึงได้ปรับปรุง แบบเรียนใหม่และมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2498 ศาสตราจารย์เบ็ญจวรรณ กล่าวว่า “ในปี พ.ศ. 2498 ได้มีการจัดทำหลักสูตรประถมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษาขึ้นใหม่สำหรับหลักสูตรประถมศึกษา ได้ปรับปรุงให้เป็นแบบการศึกษาแบบใหม่ จึงได้มีการเรียบเรียงแบบเรียนชนิดเรียนเป็นคำ เป็นประโยค ตลอดจนจัดให้มีการอบรมแนวการศึกษาแผนใหม่ และวิธีการสอนหนังสือแบบ เป็นคำ เป็นประโยคขึ้น และในชั้นเตรียมอุดมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนเช่นเดียวกัน

แบบเรียนที่ปรับปรุงเพื่อความเหมาะสม และใช้สำหรับการศึกษาขั้นต้น ได้แก่อนหนังสือ แบบ สอนอ่านมาตรฐาน และหนังสือแบบเรียนชุดบันไดก้าวหน้า (หรือชุดเรณู - ปัญญา) ส่วนในชั้นระดับสูงขึ้นไป กระทรวงศึกษาธิการได้ทำแบบเรียนขั้นชุดหนึ่ง โดยมีกรรมการเป็นผู้เลือกสรรตัดตอนมาจากวรรณคดี ความเรียง นิทาน ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราว และวรรณคดีต่าง ๆ ของไทย นอกจากนั้นยังมีความมุ่งหมายให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษา อันได้แก่ การอ่าน การเขียน การพูดและการฟังอีกด้วย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเป็น แบบเรียนที่สามารถให้นักเรียนประกอบกิจกรรมได้ แบบเรียนชุดนี้จึงมีความมุ่งหมายหลาย อย่าง ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้วิทยาการได้เจริญก้าวหน้าและเพื่อให้เหมาะสมกับสมัยอีกด้วย แบบเรียน ชุดนี้เป็นการคัดเลือกจากหนังสือต่าง ๆ มีชื่อเรียกต่างกันเป็น 2 ชุด ชุดหนึ่งเรียกว่า “แบบเรียน ภาษาไทย” ใช้ในชั้นประถมศึกษา อีกชุดหนึ่งเรียกว่า “แบบเรียนวรรณคดีไทย” ใช้ในชั้นมัธยม-ศึกษา วิธีการต่าง ๆ ในการเลือกสรรนั้นกระทำเหมือนกันทั้ง 2 ชุด⁽³⁾

5) แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2503 เป็นผลมาจากคณะรัฐบาลได้มีแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปรับแผนการศึกษาแห่งชาติให้ สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ตามนโยบายสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นั้น มุ่งที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศกึ่งอุตสาหกรรม (กึ่งเกษตรกรรม) ฉะนั้นในอนาคตชาติ ต้องการช่างฝีมือระดับกลาง การศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงทางด้านอาชีวศึกษาให้สามารถ สนองความต้องการช่างฝีมือแรงงานในอนาคตอันใกล้ แต่การใช้แผนการศึกษานี้ไม่มีผลกระทบ ในการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนมาก เท่ากับการปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. 2497 จึงไม่กล่าว ละเอียดย

6) การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2521 ในปีดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุง หลักสูตรการศึกษาใหม่ โดยสรุปดังนี้ ประถมศึกษา 6 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับ มัธยมศึกษา

(3) ศ. เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล. เรื่องเดิม หน้า 65

ตอนต้น 3 ปี ตอนปลาย 3 ปี ในการจัดระบบชั้นเรียนนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือ 12 ชั้น ก่อนเข้ามหาวิทยาลัยเช่นเดียวกัน เพียงแต่แบ่งเป็น 6/3/3 ซึ่งก่อนหน้านี้แบ่งเป็น 7/3/2 แต่เนื้อหาของหลักสูตรเปลี่ยนไปมาก เป็นผลกระทบให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านแบบเรียน ทุกสาขาวิชาการ (ให้ดูประกาศกระทรวงศึกษาธิการ) หลักสูตร พ.ศ. 2521 นั้นเป็นหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และแบบเรียนจำนวนมากได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะแบบเรียนภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาเปลี่ยนแปลงมาก แต่แบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษามีการปรับปรุงไม่มากนัก

2. การพัฒนาแบบเรียนภาษาไทยในสมัย พ.ร.บ. ประถมศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรสมัย พ.ร.บ. ประถมศึกษา นั้น พบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตรอยู่เนื่อง ๆ อันมีผลกระทบในการปรับปรุงแบบเรียนในสมัยต่อมาอีกด้วย ในตอนเริ่มประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษานั้น ยังคงใช้แบบเรียนและหลักสูตรตามประกาศหลักสูตรหลวง พ.ศ. 2456 เพราะการประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษาครั้งนี้ เพื่อต้องการบังคับให้ประชาชนเข้าศึกษาในโรงเรียนเมื่ออายุอยู่ในวัยเกณฑ์บังคับ ฉะนั้นหนังสือแบบเรียนใหม่ และแบบสอนใหม่ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรียังเป็นแบบเรียนสำคัญสำหรับชั้นประถมศึกษาเรื่อยมา ซึ่งใช้ควบคู่กับหนังสือแบบสอนอ่านภาษาไทยของพระวิภาชณีวิทยาลัย

ในระยะสมัยดังกล่าวการกำหนดหนังสือแบบเรียนนั้นขึ้นอยู่กับ กรมราชบัณฑิต (ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454) “ซึ่งมีหน้าที่สร้าง รวบรวม และรักษาแบบอย่างสำหรับศึกษาเล่าเรียนทั่วไป” ฉะนั้นหนังสือที่จะอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน กรมราชบัณฑิตได้กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้ (ใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2455-2475)

1) แบบเรียนที่กรมราชบัณฑิต กระทรวงธรรมการจัดพิมพ์ขึ้น มีตราแผ่นดินพิมพ์ติดไว้ที่หน้าปกเป็นสำคัญ

2) แบบเรียนที่มีผู้เขียนส่งมาให้ตรวจดู เพื่อขออนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนของกระทรวงธรรมการหนังสือจำพวกนี้เมื่อกระทรวงธรรมการตรวจเห็นชอบแล้ว เสนาบดีจะออกใบอนุญาตให้สำหรับพิมพ์กำกับไว้กับเล่มด้วย

3) หนังสือนอกเหนือจากที่กล่าวทั้งสองประเภทในความข้อ 1, 2 ถ้าโรงเรียนใดเห็นว่าถูกต้องดีจะใช้เป็นแบบเรียนได้ ก็ให้ขออนุญาตจากกระทรวงธรรมการ เมื่อได้รับอนุญาตก็ให้ใช้เป็นแบบเรียนในโรงเรียนนั้นได้

การกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวได้ถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2475 กระทรวงศึกษาธิการได้ยกเลิกแบบเรียนบังคับของกรมตำรา⁽⁴⁾ และของบุคคลที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนและยกเลิกค่าธรรมเนียมการตรวจ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการแต่งหนังสือแบบเรียนได้ดีและเพิ่มจำนวนมากกว่าแต่ก่อน และเป็นกาให้โอกาสแก่ครูได้เลือกแบบเรียนสอนตามหลักสูตรในวงกว้าง และทางโรงเรียนจะเลือกใช้แบบเรียนเล่มใดก็ได้ เพียงแต่ขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นปี ๆ ไปเมื่อกระทรวงศึกษาธิการอนุมัติก็นำแบบเรียนนั้นใช้ในโรงเรียนได้

ฉะนั้นหลังปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาได้ปรากฏบุคคลได้แต่งหนังสือแบบเรียนขึ้นมาจำนวนมาก และโรงเรียนต่าง ๆ ก็มีโอกาเลือกใช้หนังสือแบบเรียนได้ในวงกว้างกว่าแต่เดิม แต่ก็ไม่มีโอกาสมากนักเพราะเหตุว่าหลังจากนั้นไม่นานก็เกิดกรณีพิพาทอินโดจีน และต่อมาถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาวะการพิมพ์ซบเซาลงมาก เพราะกระดาษขาดแคลนและภาวะกดดันทางด้านเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงก่อนเกิดสงครามโลกนั้นได้มีหนังสือแบบเรียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา ที่พอจะประมวลได้ดังนี้

2.1 แบบเรียนภาษาไทย ช่วง พ.ศ. 2465–2474

1) แบบหัดอ่านหนังสือไทยสำหรับชั้นประถมศึกษา ของพระวิภาชน์วิทาสัทธ (เล่มเดียวกับแบบหัดอ่านหนังสือไทย เล่มต้น เล่มปลาย ของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2499 และยังใช้เป็นหนังสือบังคับเรียนชั้นประถม 1 จนถึงปี พ.ศ. 2520)

2) หนังสือแรกเรียน ของ นายบุญ อ่องละออ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2470

3) แบบเรียนง่าย ก ข ก.กา ของหลวงสันตวิทาศาสน์ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2465

4) แบบเรียนอ่านขั้นแรก ของพระนิพิฐนิตศาสน์ (เชย สิงหนเสนีย์) พิมพ์ พ.ศ. 2465

5) แบบเรียนง่ายเล่ม 1 ของนายสุ่ย เจริญแพทย์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2473

6) แบบหัดอ่านขั้นต้น ของพระเสริมวิทยาพูล พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2474

7) แบบเรียนไฉ เล่ม 1, ตอนต้น ของนายย้วน หันนิเทศ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2474 ส่วนเล่ม 1 ตอนปลาย พ.ศ. 2474 พิมพ์ครั้งที่ 3

(4) กรมราชบัณฑิต ได้เปลี่ยนเป็น กรมตำรา เมื่อครั้งเปลี่ยนเป็นกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2462 กรมตำราแบ่งส่วนราชการเป็นแผนกปทานุกรม แผนกการตรวจแบบเรียน แผนกการพิมพ์แบบเรียน แผนกการจัดแบบเรียนให้แพร่หลาย แผนกห้องสมุดและแผนกปรัยัติธรรม.

- 8) แบบเรียนอื่นๆ ที่เคยพิมพ์ก่อนหน้านี้ก็ยังคงพิมพ์ต่อมา โดยเฉพาะหนังสืออ่านวรรณคดีไทย นอกจากนี้ยังพิมพ์พระราชนิพนธ์ของ ร. 6 เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านในระดับมัธยมอีก คือ
- บทละครพูดเรื่องโพงพาง (สำหรับมัธยมต้น) พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2474
 - บทละครพูดเรื่องผู้ร้ายแฝง (สำหรับมัธยมปีที่ 2) พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2470
 - หนังสืออ่านเรื่องดอนเจดีย์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2474

2.2 หนังสือแบบเรียนที่พิมพ์ขึ้น พ.ศ. 2475 – สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2486

หลัง พ.ศ. 2475 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกเลิกแบบเรียนบังคับของกรมตำรา เป็นผลให้มีผู้แต่งหนังสือแบบเรียน และจัดพิมพ์ขึ้นให้โรงเรียนได้เลือกใช้จำนวนมาก และหนังสือแบบเรียนเหล่านี้จำนวนมากที่มีคุณภาพ และยังใช้เป็นแบบเรียนในสมัยต่อมา ดังนี้

- 1) แบบฝึกหัดอ่านไทยภาคต้น เล่ม 1, 2, 3 ของขุนสรรพแพทย์พิศาล พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2477
- 2) แบบเรียนทันสมัย เล่ม 1 ตอนต้น ของนายเนย อิศรางกูร ณ อยุธยาพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2479
- 3) แมวสีสวาด ของนายกี กิรติวิทย์พาร พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2486
- 4) ดอกกรักสัตว์แสนรู้ ของกองวิชาการ (กรมอาชีวศึกษา) พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2485
- 5) ลูกสัตว์ต่างๆ ของ ขุนสรรพแพทย์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2483
- 6) หนูนิดหนูน้อย ชั้นประถมปีที่ 1 ภาคต้น ของ น.ส.มณี เกตุรายนาถ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2480
- 7) แบบเรียนเร็วใหม่ ของหลวงดรณกิจวิฑูร และนายฉันทน์ ขำวิไล พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2480
- 8) แบบสอนอ่านมาตรฐาน เล่ม 1, 2 ของนายยง อิงคเวทย์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2488
- 9) นอกจากนี้มีการจัดพิมพ์ หนังสือวรรณคดีไทย เพื่อนำมาใช้เป็นแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มเติมอีก เช่น
 - พระอภัยมณี ตอนครองเมืองผลึก ของสุนทรภู่ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2480
 - แบบเรียนกวีนิพนธ์เรื่องพระร่วง ของร. 6 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2479

- พระราชพงศาวดารและสุภาษิตโลกนิติ ของกระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2483
- หนังสือปลูกใจนักเรียน ชั้นมัธยมปีที่ 4 ของนายชัย เรื่องศิลป์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2479
- แบบเรียนภาษาไทยปลูกใจเสือป่า ของ ร. 6 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2484
- หนังสือชุดกวีนิพนธ์เรื่องวาสัญฉวี ภาคพื้นดิน ของเสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2486

จะเห็นได้ว่าหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้นในสมัยดังกล่าวนี้ มีหลายเล่มที่ใช้เป็นแบบเรียนในระยะเวลายาวนาน จนมาถึง พ.ศ. 2497 เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงว่าการพัฒนาเนื้อหาของแบบเรียนไทยอยู่ในลักษณะที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ ก็ตอบสนองความมุ่งหมายในการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างดี หนังสือที่สำคัญๆ ในช่วงนี้ที่จะต้องกล่าวถึง คือ

- แบบเรียนเร็วใหม่ ของหลวงจรุณกจิวิฑูร (ชด เมนะโพธิ) และนายจำ ฉันทวีไล ซึ่งเป็นแบบเรียนชั้นประถมปีที่ 1 แทนหนังสือแบบเรียนใหม่ แบบหัดอ่านหนังสือไทย ของพระวิภาชณีวิทยาสัทธีทั้ง 2 เล่มนี้ใช้เป็นแบบเรียนบังคับสำหรับชั้นประถมปีที่ 1 มาเป็นระยะเวลาไม่นาน หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่นี้มี 3 เล่มด้วยกันคือ แบบเรียนเร็วใหม่ ตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย

- หนังสือเรื่องลูกสัตว์ต่าง ๆ ของขุนสรรค์เวทย์ ใช้สำหรับชั้น ป. 1 คู่กับหนังสือแบบเร็วใหม่ตอนต้น คือเมื่อนักเรียนอ่านหนังสือได้บ้างแล้ว ครูก็ให้อ่านเรื่องลูกสัตว์ ซึ่งเป็นหนังสือประเภทธรรมชาติศึกษา (วิทยาศาสตร์เบื้องต้น)

- หนังสือแมวสีสวาด ของนายกี กิรติวิทย์พาร ใช้เป็นแบบเรียนชั้นประถม 3 คู่กับหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ตอนกลาง และตอนปลาย ของหลวงจรุณกจิวิฑูรและนายฉันทวีไล

- หนังสือเรื่องนกกางเขน ของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้เป็นแบบเรียนชั้นป. 2 ซึ่งเป็นหนังสืออ่านเสริมประสบการณ์ เช่นเดียวกับเรื่อง แมวสีสวาด สอนให้เด็กมีใจเมตตา แก่สัตว์และสัตว์เลี้ยง

- หนังสือเรื่องคอกกรักสัตว์แสนรู้ ของกองวิชาการ กรมอาชีวศึกษา ใช้ในระดับชั้น ป.3 เป็นหนังสืออ่านเสริมประสบการณ์ และให้เด็กเข้าใจชีวิตจิตใจของสัตว์เลี้ยง และมีความเมตตาต่อสัตว์

- หนังสือหนูน้อยหนูนิดใช้สอนในระดับชั้นประถม 1 สอนเป็นคำ ๆ ให้อยู่ไม่นานก็ยกเลิกใช้หนังสือเรื่องลูกสัตว์แทน

ส่วนในระดับชั้นประถมปีที่ 4 นั้นให้อ่านหนังสือกวีนิพนธ์ เรื่องสังข์ทองตอนตักลิ และตั้งแต่ระดับมัธยมต้นเป็นต้นไป หนังสืออ่านภาษาไทยก็เป็นหนังสือจากวรรณคดีต่าง ๆ

ครั้นถึง ปี พ.ศ. 2493 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบของกระทรวงฯ ลงวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2493 ว่าด้วยการจัดทำตำราและแบบเรียน มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) หนังสือที่จะใช้ในโรงเรียนได้ต้องเป็นหนังสือที่ชนะการประกวด หรือ
- 2) หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ หรือบุคคลที่เห็นสมควร เรียบเรียงขึ้น

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการฉบับนี้ มีผลให้กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ) เป็นผู้ดำเนินกิจการแบบเรียนเพียงผู้เดียว และให้โรงพิมพ์คุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่ายแต่ผู้เดียว คณะผู้ทรงคุณวุฒิที่กระทรวงแต่งตั้งพิจารณาจัดทำแบบเรียน ได้เสนอผลงานใหม่ ๆ ขึ้นมา และเป็นผลให้ใช้แบบเรียนใหม่ที่กระทรวงศึกษาธิการโดยผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการ ใช้บังคับเป็นแบบเรียนในปี พ.ศ. 2498 โดยมีลักษณะสำคัญ ๆ สรุปได้ ดังนี้

- 1) แบบเรียนระดับประถมปีที่ 1 อันเป็นการสอนเด็กเริ่มอ่านนั้น พยายามใช้ ทฤษฎีการศึกษาแผนใหม่ คือเรียนเป็นคำ เป็นประโยค ไม่มีการแจกตัวอักษรอันน่าเบื่อหน่ายสำหรับเด็ก เด็กนักเรียนจะได้เรียนอ่านที่เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันของเด็ก หนังสือแบบเรียนเล่มนี้คือ หนังสือชุดบันไดก้าวหน้า (เรณู - ปัญญา) มี 3 เล่ม คือ เล่ม 1 ชื่อว่าไปโรงเรียน เล่ม 2 ชื่อว่าฝนตกแดดออก และเล่ม 3 ชื่อว่า เทียบทางรถไฟ แต่ก็ไม่สบอารมณ์ผู้ปกครองนัก เพราะเห็นว่าเป็นการสอนแบบสอนหนังสือจีน (สอนเป็นคำ) เด็กนักเรียนได้แต่จำแบบนกแก้วนกขุนทอง ให้อยู่ได้ประมาณ 1 ปีจึงเลิกใช้เป็นหนังสือบังคับ กลับมาใช้ “แบบหัดอ่านหนังสือไทย” ของพระวิภาชนันทวิทยาลัย (เคยใช้มาเมื่อเริ่มใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษา) ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2499

- 2) หนังสือแบบเรียนวรรณคดี ซึ่งเรียกว่าแบบเรียนวรรณคดีไทยนั้น คณะกรรมการได้ปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาใหม่ กล่าวคือหนังสืออ่านกวีนิพนธ์ระดับประถมปีที่ 3, 4 และระดับมัธยมจนถึงเตรียมอุดมชั้น แต่เดิมจะกำหนดเป็นเรื่องต่าง ๆ หรือตัดตอนหนึ่งตอนใดของวรรณคดีเรื่องยาว ๆ มาให้นักเรียน เรียนจนจบตอน ซึ่งนักเรียนไม่ได้มีโอกาสเรียนรู้วรรณคดีเรื่องอื่น ๆ เลย ฉะนั้นคณะกรรมการจึงใช้วิธีเลือกสรรวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ตัดตอนเพียงเล็กน้อย เฉพาะตอนที่มีเนื้อเรื่องอันเป็นคติสอนใจหรือสนุกสนานให้ความเพลิดเพลิน และมีโวหาร

การประพันธ์ดีเด่น ตัดตอนมาพิมพ์รวมเป็นเล่มเดียวกัน พร้อมทั้งทำบทนำเรื่องเพื่อให้นักเรียน
รู้เรื่องราวของวรรณคดีที่จะอ่านอันเป็นภูมิหลังเล็กน้อย แบบเรียนวรรณคดีในสมัยใหม่จึงมี
ลักษณะเป็นหนังสือชุมนุมวรรณคดี วรรณคดีที่คัดเลือกมาเป็นแบบเรียนจึงมีทั้งที่เป็นร้อย-
กรอง ร้อยแก้ว ต่างยุคต่างสมัย และต่างผู้ประพันธ์ เพื่อนักเรียนจะได้อ่านวรรณคดีหลายรส
หลายแบบในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ จึงปรากฏอยู่ในคำชี้แจงของคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุง
หนังสืออ่านภาษาไทยดังนี้ “คณะกรรมการมีความเห็นร่วมกันว่า นักเรียนระดับชั้นอุดมศึกษา
(รวมทั้งระดับประถม 3, 4 และมัธยมด้วย) ควรจะได้อ่านหนังสือภาษาไทยชั้นดีหลายเรื่อง
หลายแบบและหลายรส ให้ได้เห็นหนังสือไทยต่างยุคต่างสมัยกันด้วย ให้รู้จักวีรหลาย ๆ ท่าน
และคำประพันธ์หลาย ๆ แบบ จึงตกลงทำหนังสือนี้เป็นรูปชุมนุมวรรณคดี คือคัดเลือกวรรณคดี
บางเรื่องมารวมไว้ในที่เดียวกันเรียกว่า “แบบเรียนวรรณคดีไทยสำหรับชั้นเตรียมอุดมศึกษา”⁽⁵⁾

3. วิเคราะห์แบบเรียนเริ่มอ่านภาษาไทย สมัย พ.ร.บ. ประถมศึกษา - ปัจจุบัน

ตามที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบเรียนสมัยพระราชบัญญัติประถมศึกษา จะเห็นว่าได้
มีการปรับปรุงแบบเรียนให้เหมาะสมกับสภาวะการเรียนรู้ และการที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนได้มี
สิทธิในการเลือกหนังสือแบบเรียนนั้น เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแบบเรียนขึ้นมาอีกหลายฉบับ
ซึ่งผู้เรียบเรียงพยายามที่จะแสวงหาวิธีการที่ทำให้เด็กนักเรียนสามารถเรียนรู้ภาษาไทย ระดับ
อ่านออกเขียนได้ในระยะเวลาสั้นที่สุด เพื่อที่จะได้เห็นวิธีการเรียบเรียง และเนื้อหาของหนังสือ
แบบเรียนเริ่มอ่านภาษาไทย จึงใคร่อยากที่จะกล่าวถึงรายละเอียดหนังสือแบบเรียนสำคัญ ๆ
ที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง หรือมีประกาศใช้เป็นแบบเรียนระดับเริ่มอ่านเป็นทางการ ดังนี้

3.1 หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย ของ พระวิภาชน์วิทยาลัย

แบบหัดอ่านหนังสือไทย เป็นหนังสือที่ใช้เป็นแบบเรียนเริ่มอ่านภาษาไทย ตั้งแต่สมัย
ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา หนังสือชุดนี้มี 2 เล่ม คือเล่มต้น และเล่มปลาย ซึ่งทั้ง 2 เล่ม
ใช้เป็นแบบเรียนบังคับระดับชั้นประถม 1 มาจนถึงปี พ.ศ. 2480 ได้มีการเปลี่ยนแบบเรียนเริ่มอ่าน
เป็นแบบเรียนเร็วใหม่ ของหลวงจรุณกิจจิวิฑูร และนายฉันท ขาววิไล ครั้นเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์
แบบเรียนชุดนี้ได้ก้าวหน้าเมื่อ พ.ศ. 2498 (ชุดเรณู - ปัญญา) กระทรวงศึกษาธิการก็กลับมา
ประกาศให้ใช้หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทยอีกครั้งหนึ่ง และใช้มาจนถึงปี พ.ศ. 2520 จึงเลิกใช้
แสดงให้เห็นว่าหนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทยชุดนี้ เรียบเรียงได้ดี สามารถตอบสนองความ

(5) กระทรวงศึกษาธิการ, แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 4 ชั้นมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์คุรุสภา 2513)
หน้า คำนำ ฉ - ง.

*ถึงปัจจุบัน หมายความว่า ถึง พ.ศ. 2520

สัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียนเริ่มอ่านหนังสือได้ดี จึงได้ใช้เป็นแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาอายุอยู่นาน และใช้อยู่ถึง 2 สมัย

3.1.1 วิธีการเรียบเรียง ถึงแม้ว่าจะได้เรียบเรียงมาก่อนปี พ.ศ. 2465 ก็ตาม แต่ได้ปรับปรุงวิธีการเรียบเรียงแนวใหม่ คือพยายามที่จะสอนเป็นคำ เป็นประโยคมากกว่าการสอนโดยแจกลูก ผันอักษร เพื่อให้เด็กๆ สามารถจดจำได้ดีกว่าที่สอนแจกลูก และผันเสียงตัวสะกดวรรณยุกต์อย่างมากเหมือนแบบเรียนสมัยก่อนหน้านี้ เช่น แบบเรียนเร็ว แบบเรียนใหม่ กล่าวคือวิธีการเรียบเรียงของแบบหัดอ่านหนังสือไทยชุดนี้ มุ่งที่จะให้นักเรียนอ่านหนังสือออก เขียนได้ในเวลารวดเร็ว ฉะนั้นจึงไม่เน้นเรื่องการผันอักษร ผันวรรณยุกต์มากนัก เพียงแต่สอนให้เด็กรู้จักผันเสียงให้เป็นคำ และใช้คำแต่งประโยคง่าย ๆ ส่วนการเรียงลำดับเนื้อหาเหมือนเดียวกันพยายามเลือกคำที่เขียนง่าย จำง่ายขึ้นก่อน ไม่เป็นไปตามลำดับพยัญชนะ หรือลำดับสระวิธีการที่น่าสนใจก็คือจะเพิ่มคำทีละคำ และนำคำเหล่านั้นมาแต่งประโยค ก่อนจะเพิ่มคำจะแสดงวิธีผันเสียงให้ดูด้วย และได้บอกวิธีอ่านไว้ตอนต้น ด้วยว่า “วิธีอ่านห้ามไม่ให้อ่านออกชื่อว่าสระ คือให้อ่านออกเสียงเท่านั้น เช่น ก กับา ให้อ่านว่า ก อ กา อ่านแล้วให้คิด” (ให้ดูตัวอย่างในรูปที่ 23 สังเกตการเพิ่มคำ และการแต่งประโยคจะเห็นว่าพยายามใช้คำซ้ำ ๆ กันเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะมาก ๆ)

3.1.2 เนื้อหา หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย ของพระวิภาชนันทวิทยาลัย มีอยู่ 2 เล่มคือเล่มต้น และเล่มปลาย รวมกัน 64 บท เล่มต้นมี 28 บท เล่มปลายมี 36 บท เนื้อหาในเล่มต้นนั้น เป็นคำที่สะกดในแม่ ก.กา ทั้งสิ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนรู้จักตัวพยัญชนะทั้ง 44 ตัววรรณยุกต์ และสระ ทุกเสียง (เว้นสระประสมเสียงสั้น ฮัวะ เอียะ เอื้อะ เพราะไม่มีใช้ในภาษาไทย นอกจากคำที่แสดงถึงเสียงดัง เช่น เพียะ ผัวะ) และรู้วิธีนำมาประสมกันเป็น คำ คือเริ่มจากพยัญชนะกับสระก่อน และต่อไปก็มีวรรณยุกต์ด้วย การเรียงพยัญชนะ หรือสระก็เช่นเดียวกัน จะเรียงจากคำที่ใช้บ่อย ๆ หรือพยัญชนะที่ใช้บ่อย ๆ ก่อนเรื่อยไป ส่วนตอนท้าย ๆ เล่มต้นจะปรากฏพยัญชนะ ที่ไม่ค่อยนิยมใช้ เช่น ฉ ฌ ญ เป็นต้น และสรุปถึงอักษร สูง กลาง ต่ำ ตอนท้ายด้วย

ส่วนในเล่มปลาย เริ่มจากบทที่ 29 จะเป็นการสอนอ่าน อักษรนำ อักษรควบกล้ำ ใช้วิธีการแบบเดียวกัน คือหัดผันเสียงอักษรนำ แล้วอ่านเป็น คำ เป็นประโยค และแต่งเป็นเรื่องสั้น ๆ โดยใช้คำเหล่านั้น พบบทที่ 34 จะสอนการสะกด แม่ ง. จนครบทุกแม่ โดยใช้วิธีเดียวกันคือ ผันตัวสะกดให้เป็นคำ และแต่งเป็นประโยค หรือสลับด้วยเรื่องสั้น ๆ โดยใช้คำเหล่านั้น ตอนท้าย ๆ สอนอ่าน ฤ และ ทร อีกด้วย ในตอนปลายนี้มักจะมีเรื่องสั้น ๆ ที่เป็นคติสอนใจ

<p style="text-align: center;"> ตัวอักษรที่ใช้ในภาษาไทย สระโศ หัดอ่านบทที่ ๒ ให้อ่านว่า ม อ มี </p> <p> ม มี กามีขา ๒ ขา อามี ๒ คา ค ติ อาคี อามาติติ อามีนาติ ค ติ กาคีกา กาคีคาคี ท ติ ๒ ติ กาคีคาคี ๒ ติ ถ ติ คาคี มานา กาคีคาคี ๒ ติ </p> 	<p style="text-align: center;"> ตัวอักษรที่ใช้ในภาษาไทย สระโศ หัดอ่านบทที่ ๓ ให้อ่านว่า ง จู จู </p> <p> ง จู จู มีตา ๒ คา นา อามี จู ก จู คูนา คูนา มี จู ค จู จูคูกา กาคี จู ๓ ติ ร จู รู จู คูนา มี รู จู ๓ รู ป จู ปูนา รูปูนา มีปูนา บทที่อ่านแล้วให้หัดตามแบบ </p>
<p style="text-align: center;"> ตัวอักษรที่ใช้ในภาษาไทย สระโศ หัดอ่านบทที่ ๔ ให้อ่านว่า ก เก เก </p> <p> ก เก ปูชา เก ๔ ขา ขาคี ๔ ขา ช เช ปูนา ขา เก เช มา รู ท เท ปูชา เก เห มา หา รูปูนา ท เท อาคา ปู มา เท คูนา ฮ เฮ เฮฮา อาคา เฮฮา มา หา ปู </p>	<p style="text-align: center;"> ตัวอักษรที่ใช้ในภาษาไทย สระโศ หัดอ่านบทที่ ๕ ให้อ่านว่า ค โ ค โ </p> <p> ค โ ค โ ค นา ค มี ขา ๔ ขา ช โ ช โ ช เช ค โ ช เก โ ช เช มา ค โ ค โ ค คา ค โ ค นา มี คา ค โ ม โ โม คา โม หาค โ ช เช มา ค โ ค โ คา โม โม ค โ ค โ ช เช </p>

รูปที่ ๒๓ แบบหัดอ่านหนังสือไทยเล่มต้น ให้สังเกตวิธีเรียบเรียงเนื้อหา

๒๖ ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

หัดอ่านบทที่ ๒๓

เจ้าเข้า พออายุได้เก้าปี บิดาก็เสียคา
คาเข้าบิดาเจ้าเข้า แยกตัวไป คาแยกเสียง ๒
คา แต่แกก็มีมือ ลีซออยู่ได้ดี บิดาแยกเข้าได้
เวลาเขามาหาที่ไร แกก็จะไปลีซออยู่กับเจ้าเข้า
คาเข้าถือของดี เจ้าเข้า
พาบิดาไปดี ๆ
เจ้าเข้าเขาทำอะไร ๆ
จะมาชะกะบิดาเขา เขา
ก็พาบิดาเขาหนีไปเสีย
เจ้าเข้าดูบิดาเข้าเข้า
และลีซออยู่ได้เก้าปี คือ
มาเจ้าเข้าก็เข้าบิซวาและลีซออยู่ได้ดี เจ้าเข้า
ริทำบิซวาและทำซอดี มีเตี๊ญมาดู เขาพอใจ
ในฝีมือเจ้าเข้า เขาก็ให้ราคาดี บิซวาและ
ซอดีเจ้าเข้ามีราคา เจ้าเข้าก็ดีใจ

ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

๒๗ ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

หัดอ่านบทที่ ๒๔

อักษรเสียงสูง ๑๑ คือ

จ ช ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห

ยื่นด้วย เอก โท เป็น ๓ เสียง
เทียบเสียงอักษรกลาง ดังนี้ :-

จอ อ่านว่า จอ จอ = ก้อ (เสียงจั่ววา)

ช่อ - จอ เอก จ่อ = ก้อ (- เอก)

จ้อ - จอ โท จ้อ = ก้อ (- โท)

แล้วให้เขียนเสียง จอ จ่อ จ้อ ข้างบนของบท ๒๖
ตัวอักษรไม่มีสระ ก็ให้อ่านกระจากตัว เช่นข้างบนนี้

๒๘ ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

หัดอ่านบทที่ ๒๓

ตากกล้า ทำนาเกลือ กะตาสง่า อยู่ที่
สาธธา นาเกลือที่แกทำอยู่ใกล้ทะเล แต่เข้า
ครู แกก็ไปเกลี่ยที่น้ำให้ท่วมเสมอดี ไม่ให้
ซรุซระ เวลาไหลเพ็ดจะไหลค้ำ พอมีน้ำทะเล

ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

๒๙ ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

ไหลบรี ๆ นาที่นาแก แกก็ไขน้ำให้ไหลเข้า
ไปในนา และเกรอะน้ำไว้ ต่อมาตีหัวเวลาก็
มีเกลือ และตีเกลือไต่ตมา ไต่เท่า ๆ หมอไม้
อ้อ แลดูหน่อไต่วระกะไป น่าดูแท้ ๆ ตากกล้า
กะตาสง่าก็เอาไม้ระทานาเข้าเกลี่ยใส่ตะกร้า
และ เขย่าให้จุก ก็เกลี่ยใส่เรือ พาไปค้า
ที่แควใหญ่ ที่ละท่า ๆ เขาก็ซื้อไปขายได้
เกลือปลา หรือแซ่บแตงก็ได้
น้ำทะเลแท้ ๆ ทำไม่ทำเกลือได้ คือ
เกลือมืออยู่ในน้ำทะเล

ตัวอักษรไม่มีสระในภาษาไทย อักษรไทย

รูปที่ 24 ให้สังเกตวิธีผันเสียงวรรณยุกต์ และนิทาน (ข้างบนเล่มต้น, ข้างล่างเล่มปลาย)

อยู่มากเพราะนักเรียนอ่านหนังสือได้บ้างแล้วเพื่อเป็นการฝึกฝนทบทวนการอ่านให้แม่นยำ พร้อมกับเป็นการสอนนักเรียนไปด้วย

3.1.3 อภิปรายหนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย มีวิธีการเรียบเรียงและการลำดับเนื้อหาแนวใหม่กว่าหนังสือแบบเรียนในสมัยเดียวกัน เพราะไม่นิยมให้นักเรียนเรียนรู้โดยวิธีผันอักษรมากนัก แต่เน้นให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และเป็นเรื่อง ๆ ซึ่งวิธีการเช่นนี้มีส่วนในการเร้าใจให้นักเรียนอยากรู้อะไร ไม่ใช่วิธีฝึกท่องจำอย่างไม่ทราบความหมายแต่ก็มีคำจำนวนมากเป็นคำที่ไม่ค่อยนิยมใช้กัน หรือมีประโยคที่ไม่ใช้ในภาษาไทยอยู่มาก ที่ผู้เรียบเรียงนำมาเป็นตัวอย่างในการฝึกอ่าน ฉะนั้นสำนวนในประโยคต่าง ๆ จึงดูเหมือนว่าไม่ค่อยจะมีความหมายมากนัก เช่น

ปูนาจากเก เซมารู

โคขาเก โถนาเกะกะ

โคตาสะ โถนา เขะจะ

ตาสะ พาโคอะอะมา

ตาสะ ถือโอมะไฟ มาโปะไฟ

ประโยคที่ยกตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นประโยคที่นำมาเพื่อประกอบการฝึกหัดอ่านคำ ฉะนั้นจะเห็นว่าประโยคที่นำมาเรียบเรียงนั้นเป็นประโยคที่ไม่นิยมใช้กันทั่วไปในภาษาพูดของเด็ก (นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจเนื้อความก็ได้) ส่วนในตอนที่เป็นเรื่องราวนั้นก็ปรากฏความอยู่มากที่ภาษาสับสน ซึ่งผู้เรียบเรียงเจตนาให้นักเรียนฝึกซ้ำ ๆ คือซ้ำความ หรือซ้ำคำ เป็นการทบทวนให้แม่นยำ

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทยชุดนี้ ก็ได้ให้ความแปลกใหม่ในวิธีการเรียบเรียง และการลำดับเนื้อหาของแบบเรียนอยู่มาก มีส่วนสร้างเสริมให้นักเรียนเรียนรู้วิธีอ่านหนังสือได้รวดเร็ว มีความเข้าใจกฎเกณฑ์ของอักขรวิธีได้อย่างดี

3.2 แบบเรียนเร็วใหม่ ของหลวงศรุตกิจวิฑูร และนายฉันท จำวิไล

หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่มี 3 ตอน คือตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย ใช้เป็นแบบเรียนสำหรับนักเรียนเริ่มอ่านภาษาไทย ในชั้นประถมปีที่ 1 และที่ 2 ซึ่งเข้าใจว่าได้ใช้เป็นแบบเรียนต่อจากหนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย ของพระวิภาชนวิทยาสิทธิ์ คือ ปี พ.ศ. 2480 จนถึง พ.ศ. 2498 ได้บังคับใช้แบบเรียนชุดบันไดก้าวหน้า (เรณู - ปัญญา) ของนายกี ภัทรวิฑูร แต่ใช้ได้เพียงปีเดียว จึงได้เปลี่ยนมาใช้หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทยอีกครั้งหนึ่ง พ.ศ. 2499 ในครั้งนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังให้โอกาสแก่โรงเรียนเลือกหนังสือแบบเรียนอีกเล่มหนึ่ง ควบคู่

หัดอ่านบทที่ ๓๘

ควางคว่หนึ่ง เจอะเงาของคว่ที่ในน้ำ
ก็พอใจว่าเขาทั้งสองมีกึ่งส้างเสลา เข้า
กิติ แต่ขาทั้งสี่ก็ว่าตรงๆ เกลี่ยงๆ ไม่น่าดู
เลื่อโครงคว่หนึ่ง ย่องเข้ามาใกล้ ควางก็
สะคุ้งกตัววิ่งหนีกระเจิงเข้าไปในป่าพง เจริง
ไม้ที่รุงรัง ก็คดองเขาควางรังคว่ไว้ จะ
หนีค่อไปก็ไมไหว เลื่อโครงได้มาถึง ก็ตรง
เข้าช้ำาควางไว้ได้ ควางจึงรู้คว่ว่า คว่
โง่จริงๆ

หัดอ่านบทที่ ๔๐

กะ กัม ชัม คัม กิ กิม ชิม คิม
กา กาม ขาม คาม กือ กีม จีม คีม
กิ กิม จิม คิม กู กุม ชุม คุม
กึ กิม ชิม คิม กู กุม ชุม คุม
เก เกม เขม เขม กอ กอม ซอม คอม
แก แกม แซม แคม กัว กวม ขวม ควม
โกะ กม ซม คม เกีย เกียม เจียม เคียม
โก โคม โชม โคม เกือ เกียม เจียม เคียม
เกอ เกิม เจิม เคิม

ปลาเจิม ไม่มีในน้ำเค็ม อ้อแซม อยู่
แกม กะจะแอม ไ่มะขาม ไบครัม กว้า
ไม่กุ่ม มะผู้ใหญ่ก็ค้องกัมหลัง ออย่ารังแก
ซ่มเทงเขา คุณ่ารัง

ปลาที่เลี้ยงในน้ำเค็ม มีหลาย

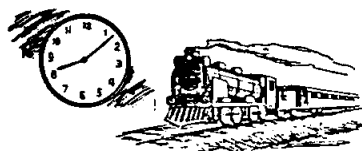
หัดอ่านบทที่ ๕๘

ค ค ฏ ฐ ฎ ท ฒ ถ ทธ ศ ษ ส จ ฆ
เป็นตัวเลขกลมในแนวกเหมือน ค
ปลายุค วันพุธ โทษณิด ยาพิษ รสเผ็ด
พลอยเพชร พระสถิต วันอาทิตย์ คำศักดิ์
คณินชด์ องฉัตร พุดไม้ขีด หุกหวัด จิวัด
สุภาษิต สตรี บุรุษ มนุษย์ วิเศษ ประเสริฐ
เศรษฐี ก่ออิฐ ครัวสูง เคื่องกรกฎ ฤทธิพระ
มงกุฎ ถ้านโกฏี อากาศ รัศมี ประเทศ
ฝรั่งเศส ครุฑ สารท รถไฟ สามารถประมาณ
มหาสมุทร บริสุทธ์ พระบาท ญาติสนิท
เมืองนิคย์ อำนาจ รังเกียจ เก่งกาจ สำเร็จ
พูดเท็จ พาณิช ขวชนาค ไตรราช ศักราช
อาพาธ อารุช หิรุช พระยาครุฑ ใจโกรธ

ปลาที่เลี้ยงในน้ำเค็ม มีหลาย

หัดอ่านบทที่ ๕๘

ฤ อ่านเหมือน ริ ฤทธิ ฤชญา ฤชฎีกา
ฤ อ่านเหมือน วี ฤดู พฤษา พฤชภาค
ฤ อ่านเหมือน เรอ ฤช ฤชดี มีฤช
ฤฤ อ่านเหมือน รือ ฤติ ฤทัย ฤสาย ฤช

พ่อเล่าว่า เมื่อพ่อมีอายุได้เจ็ดขวบ ยัง
เป็นนักเรียนอยู่ มีการคล้องช้าง ที่อยุธยาใน

ปลาที่เลี้ยงในน้ำเค็ม มีหลาย

รูปที่ 25 ให้สังเกตวิธีสร้างนิทาน (บทที่ 39) และวิธีสอนอ่านคำยาก (บทที่ 58, 59)

กันไป โดยเลือกจากหนังสือ ชุดแบบเรียนบันไดก้าวหน้า หรือชุดแบบเรียนเร็วใหม่ หรือชุด
สุดาควี หรือชุดแบบสอนอ่านมาตรฐาน ของนายยง อิงคเวทย์ ฉะนั้นหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่นี้
จึงใช้เป็นหนังสือแบบเรียน (เลือก) ต่อมาจนถึง พ.ศ. 2520

3.2.1 วิธีเรียบเรียง การเรียบเรียงหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่นี้ ใช้วิธีการเดียวกับหนังสือ
แบบหัดอ่านหนังสือไทย ของพระวิภาชวินัยสาทร ต่างแต่ว่าแบบเรียนเร็วใหม่เน้นเรื่องการ
ผันตัวอักษร คือ ผันสระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์มากกว่าแบบหัดอ่านหนังสือไทย แต่การ
เรียบเรียงดูเหมือนว่าจะเป็นระบบแบบแผนมากขึ้น กล่าวคือเริ่มต้นจะบอกวิธีสอนแก่ครูใน
แต่ละบทเรียนว่าจะสอนอ่านอย่างไร ต่อไปก็เสนอบทเรียนซึ่งเริ่มจากการประสมพยัญชนะ
กับสระ หรือวรรณยุกต์ แล้วให้อ่านเป็นคำ เป็นเรื่องราวสั้น ๆ ซึ่งเป็นคำที่นักเรียนอ่านแล้วใน
ตอนฝึกประสมอักษรนั่นเอง ตัวอย่างเช่นในบทที่ 1 สอนประสมสระ (กะ กา กิ กึ กี้ กี่ กุ
กู ฯลฯ) แล้วก็ให้อ่านคำ เช่น อีกา ตาดี จะดู ปูดู กะปัดี อาดูปู ดูดีดี ฯลฯ แล้วในบทที่ 2 จะ
สอนผันเสียงวรรณยุกต์ (อักษรกลาง) และแต่งเป็นประโยคเป็นเรื่องราวเพื่อให้นักเรียนได้
อ่านทบทวน เช่น “ป่ากะปู ดูตาอูดีกะบี กะตาอู ป่าจา ตาอูดีกะปัดี ตาอูจะตีป่าตาอู ตาอูดูตาตาอู
ป่ากะปูอูอูอู ป่าดูปูอูอูอู” จะเห็นได้ว่าการเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับความยากง่าย มีการทบทวน
ซึ่งในตอนท้าย ๆ จะเป็นเรื่องราวที่มีความยาวมากขึ้น เมื่อนักเรียนได้รู้จักวิธีอ่านหนังสือได้ดี
และมีความชำนาญมากขึ้น

ส่วนในแบบเรียนเร็วใหม่ตอนกลางและตอนปลาย ก็ใช้วิธีเรียบเรียงเช่นเดียวกัน คือ จะ
บอกวิธีสอนไว้ทุกบทเรียน การเสนอบทเรียนนั้นส่วนใหญ่เป็นการสอนผันอักษรและแบบฝึกหัด
อ่าน ซึ่งเป็นหน่วยคำ ตอนท้ายจะแต่งเป็นเรื่องราวที่มีความยาว เช่น เรื่องเด็กชายใหม่ รักหมู
หรือเรื่องนายเสนอ เสียงเสนาะ หรือเรื่องนายเฉลิม สุดเฉลียว ซึ่งแต่ละเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่
สอนใจบ้าง ให้ความรู้รอบตัวบ้าง และทุกท้ายของบทเรียนจะมีคำประพันธ์เป็นกลอนง่าย ๆ เช่น
“เมืองไทยใหญ่อุดม ดินดีสมเป็นนาสวน เพื่อนรักเราชักชวน ร่วมช่วยกันมุ่งหมั่นทำ ฯลฯ”
ฉะนั้นแบบเรียนเร็วใหม่ตอนกลางและตอนปลายเป็นเนื้อหาต่อเนื่องกับตอนต้นนั่นเอง ต่าง
แต่ว่าสอนบทเรียนที่ยากขึ้น และให้แบบฝึกหัดมากขึ้น รวมทั้งได้อ่านเรื่องราวที่เป็นเรื่องยาว
และจบท้ายด้วยคำประพันธ์สั้น ๆ

3.2.2 เนื้อหาหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ เนื้อหาทั้ง 3 ตอนมีทั้งหมด 36 บท คือ

– **แบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม 1** ตอนต้นมีเนื้อหา 16 บท ว่าด้วยการประสมพยัญชนะ
กับสระและวรรณยุกต์ ดำเนินเรื่องจากการประสมอักษรกลางกับ สระ อะ อา อี อึ อี้ อู อู
ก่อนแล้วจึงผันเสียงวรรณยุกต์แบบไม่มีตัวสะกด ในตอนท้ายเล่มก็แจกตัวสะกด และผันเสียง

วรรณยุกต์อีกด้วย เนื้อหาที่สำคัญและนักเรียนมักจะท่องจนจดจำได้มักจะเป็นเรื่องประกอบ
คือแบบฝึกหัดอ่านที่แต่งเป็นเรื่อง ตัวอย่าง เช่น เรื่อง “บิดา ค.ช. วีระ กะ ค.ช. ชาลี” ให้นักเรียน
ฝึกหัดอ่านว่า

“ค.ช. วีระ อายุสี่ปี ค.ช. ชาลี อายุห้าปี
บิดาพามาที่ท่า ที่ท่านี้มีผู้มาค้า
ค.ช. วีระ ว่ากะ ค.ช. ชาลี ว่ามาดูชะนีที่นี้ซิ
ชะนีนี้มีสี่ขา น่าดู ชะนีนี้มีที่ป่า (หน้า 14)

จากตัวอย่างในหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ตอนต้น ที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่าผู้เรียบเรียง
พยายามที่จะแต่งประโยคเป็นเรื่องราวโดยใช้คำที่เป็นแม่ ก.กา เท่านั้น คือไม่มีตัวสะกด เป็นการ
ฝึกหัดอ่านทบทวน หลังจากได้ฝนอักษรได้บ้างแล้ว จุดเด่นของเนื้อเรื่องคือ เรื่องราวประกอบ
แบบฝึกหัดอ่านตอนท้ายบท ซึ่งเป็นการสอนอ่านโดยให้นักเรียนเข้าใจความหมาย และภาษา
ที่ใช้เป็นคำที่ใช้ในชีวิตจริง ๆ มากกว่าหนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย

–แบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนกลาง มี 8 บท คือเริ่มจากบทที่ 17-24 เนื้อหา
กล่าวถึงอักษรนำ อักษรควบกล้ำ ซึ่งไม่ปรากฏในตอนต้น และตอนท้าย ๆ จะเป็นตัวพยัญชนะ
ที่ยังไม่ได้เรียน แสดงให้เห็นว่าการเรียบเรียงแบบเรียนเร็วใหม่นี้ได้คำนึงถึงคำที่ใช้จริงมากขึ้น
ส่วนพยัญชนะบางตัวที่ไม่ค่อยจะได้ใช้ก็มีได้นำมาสอน จึงเห็นว่าเรื่องราวที่แต่งประกอบอยู่
ท้ายบทนี้นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายได้ดี เพราะภาษาสำนวนที่ใช้ประกอบเป็นเรื่อง
เหล่านั้น เป็นคำพูดที่นิยมใช้กันอยู่ ซึ่งต่างไปจากหนังสือแบบเรียนก่อนหน้านั้นที่พยายามแต่ง
เรื่องโดยยึดคำที่เป็นแบบฝึกหัดมากไป ซึ่งคำบางคำในแบบฝึกหัดนั้นไม่ค่อยจะได้ใช้ในชีวิต
จริง ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยจะสื่อความหมายมากนัก ส่วนในหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่นี้คำต่าง ๆ ที่
ใช้แต่งเรื่องนั้น เป็นคำที่เข้าใจความหมายได้ดี เช่น เรื่องหน้าที่ช่วยเหลือพ่อแม่ ดังนี้

“เด็กชายใหม่ รักหมู เป็นเด็กดี ตื่นนอนแต่เช้า ๆ ทุกวัน พอลุกขึ้นเขาก็จัด และ
ปิดที่นอน ให้เรียบร้อย แล้วจึงไปล้างหน้าล้างตา รับประทานอาหารที่ช่วยเหลือพ่อแม่ เช่น
เช็ดถูเรือน เป็นต้น แล้วก็อาบน้ำ หวีผมจนสะอาดเรียบร้อย จึงมากินข้าว อิ่มแล้ว
รีบแต่งตัว เมื่อไหว้พ่อแม่แล้ว ก็รีบกระวีกระวาดไปโรงเรียน ให้ทันเวลาโรงเรียนเช้า”
จะเห็นได้ว่าภาษาที่ใช้ประกอบเป็นประโยคนั้น เป็นคำที่สื่อความหมายเข้าใจง่าย และ
ไม่เพียงเท่านั้นยังเป็นคำที่เขียนง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนอีกด้วย

–แบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนปลาย มี 12 บท คือเริ่มจากบทที่ 25-36 เนื้อหา
ยากกว่าตอนต้นและตอนกลางมาก ซึ่งเป็นการสอนคำที่เขียนซับซ้อนกว่า เช่นการใช้ ร.หัน

สอนการผันวรรณยุกต์และแบบฝึกหัดอ่าน

หว่า	หว่า	หว่า	หม้อ	หม้อ	หม้อ
หนี	หนี	หนี	เหยื่อ	เหยื่อ	เหยื่อ
หมู	หมู	หมู	เหมือ	เหมือ	เหมือ
เหม	เหม	เหม	ใหม่	ใหม่	ใหม่
แหง	แหง	แหง	ไหว	ไหว	ไหว
โหด	โหด	โหด	เหล่า	เหล่า	เหล่า

น้อยหน้า ลูกหว้า ขวดโหด กุหลาบ

แบบฝึกหัด

หม้อข้าว ขวดโหด หล่อหน้า ไผ่โหม่ จอกแหน
เหนอะหนะ แบนหมา คำหนี น้อยหน้า

จัดทำขึ้นโดยสำนักงานวิทยุ โทรทัศน์

ดักหนู พูหงา บ่าโหด ปี่แตกะ ยิงเหลื่อ
ตีกหรือ มีหรือ ตีหมี่ หนีเหลื่อ เหยื่อโหด
ผ้าโถม เก้าโหม่ เหล่าไม้ รับเหมา
หน่อไม้ พอเหมาอะ เลี้ยงหมา ว่าเหว
ดูเหวว่า ไหวว่วน ลูกหว้า หมอยา หยาเหยื่อ
เหมือได้ หน้าค่าง ดูแหว

หน้าที่ช่วยเด็กขอม

เด็กชายใหม่ รักหนู เป็นเด็กดี ตื่นนอน
แต่เช้า ๆ ทุกวัน พอลุกขึ้นเขาก็ซัก และ
ปักตื่นนอนให้เรียบร้อย แล้วจึงไปล้างหน้า

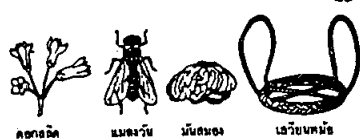
จัดทำขึ้นโดยสำนักงานวิทยุ โทรทัศน์

ขมัน	ขมัน	ขมัน	คดง	คดง	คดง	คดง	คดง	คดง
ดตง	ดตง	ดตง	อนง	อนง	อนง	อนง	อนง	อนง
ขมุ่น	ขมุ่น	ขมุ่น	อจุ่น	อจุ่น	อจุ่น	อจุ่น	อจุ่น	อจุ่น
เขม่น	เขม่น	เขม่น	เคล่น	เคล่น	เคล่น	เคล่น	เคล่น	เคล่น
แฉดม	แฉดม	แฉดม	แอร่ม	แอร่ม	แอร่ม	แอร่ม	แอร่ม	แอร่ม
ดถม	ดถม	ดถม	คดม	คดม	คดม	คดม	คดม	คดม
โฆง	โฆง	โฆง	โโดง	โโดง	โโดง	โโดง	โโดง	โโดง
จมนม	จมนม	จมนม	จวอย	จวอย	จวอย	จวอย	จวอย	จวอย
เสถียง	เสถียง	เสถียง	เคลียง	เคลียง	เคลียง	เคลียง	เคลียง	เคลียง
เขย็อน	เขย็อน	เขย็อน	เคล็อน	เคล็อน	เคล็อน	เคล็อน	เคล็อน	เคล็อน

คำพยางค์ที่คล้ายกันของเขม่น เขย็อน เขย็อน เขย็อน เขย็อน เขย็อน

พยายาม	อำบว่า	พะยายาม	แสดง	อำบว่า	อะแผล
หวิ	อำบว่า	หวิ	เมถิก	อำบว่า	มะเถ็ด
ดครี	อำบว่า	ดครี	แมง	อำบว่า	มะแผล

จัดทำขึ้นโดยสำนักงานวิทยุ โทรทัศน์

ดอกสลัด แมลงวัน มันสมอง เสวียนหม้อ

แขนงไม้ ทาขมัน ยาสมาน
กัมถมัย มันสมอง ชีชมวน
ขมวดเขือก ถือจมวก เลียง
โฆง ชะมิกเขม่น รุกมูก
เสวียนหม้อ สมุดพท ผนิกซอง
ดองสลัด ผ้าโสร่ง ดอกสลัด
ใบสลอด แกะสลัก โปคลาด
ริมคดง เอร็ดครอย ของ
แสดง เรือชดอม งานเจลิ้ม
แมลงวัน วันจถอง เถติยว
จลาด สนิมเหล็ก ขยายเรือ

จัดทำขึ้นโดยสำนักงานวิทยุ โทรทัศน์

การใช้สระออลครูป เช่น กิณร อรชร ทรมาน สัญจร กรรมกร ฯลฯ ซึ่งคำเหล่านี้ยังไม่ได้สอนในตอนต้นและตอนกลาง การสอนอ่านเสียง ร. ล. และอักษรที่ใช้แทนสระในหนังสือสมัยโบราณรวมทั้งคำกลอนว่าด้วยระเบียบการเขียนหนังสือไทย ส่วนวิธีการเสนอเนื้อหายังใช้วิธีการเดิมคือ

- เนื้อหาที่จะสอนใหม่ (ส่วนใหญ่จะเป็นการผันเสียง การออกเสียง)
- แบบฝึกหัด (เป็นคำ หน่วยคำที่ได้จากการผันเสียง, หรือประโยคสั้น ๆ)
- เรื่องราวท้ายบท (แต่งเป็นเรื่องราวให้ความรู้รอบตัวบ้าง คติสอนใจบ้างโดยเลือกคำที่อยู่ในบทเรียนนั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่ หรือคำที่พบแล้วในตอนต้น)
- คำประพันธ์ประจำบท เป็นคำประพันธ์สั้น ๆ หรือเพลง เช่น เพลงรักสยาม เพลงรักชาติ เป็นต้น

ตัวอย่าง (การสอนอ่านเสียง ร. ล.)

มะระ รู้เรื่อง กราวเกรียว เกรียมกรม
มะละกอ ลือเลื่อง กลมเกลียว โลกกลม
วาดรูป โรงร้าน รานริน เรียงราย
โลมลูบ โล้นถ่าน ปลายล้น ลวดลาย..... ฯลฯ

แบบฝึกหัด (สอนเป็นคำ หน่วยคำ)

รับรด ลัดวิถี จรลี เข้าว่อง ล่องลอยคลอ ชะลอลม รื่นรมย์ หัวเราะ
พายเลาะเที่ยว เสียงกราวเกรียว กลมเกลียวกัน พริงเพริศ เพลิดเพลินปลัน
ไม่ร้างเร็ด ดีเลิศเหลือ ฯลฯ

3.2.3 อภิปราชหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ วิธีการเรียบเรียงและการเสนอเนื้อหาตามลำดับความยากง่าย ถึงแม้ว่าจะมีส่วนเน้นในเรื่องผันอักษร คือผันสระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์มาก แต่ก็มักจะเลือกการผันเสียงที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนตัวอย่างคำที่เป็นแบบฝึกหัดอ่านนั้นเป็นคำที่มีความหมาย ที่เข้าใจได้ดีในปัจจุบัน ฉะนั้นจะเป็นประโยคก็ดี ความเรียงที่อยู่ท้ายบทก็ดี จึงมีถ้อยคำสำนวนที่สื่อความหมายเข้าใจได้ดี เมื่อเทียบกับหนังสือแบบเริ่มหัดอ่านสมัยใกล้เคียงกัน* นอกจากนี้ความเรียงนั้นยังเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนอยู่มาก จึงทำให้นักเรียนสามารถรับรู้เรื่องราวได้ดี แต่อย่างไรก็ตามหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่นี้ ถ้าครูผู้สอนไม่สร้างกิจกรรมประกอบบทเรียนบ้างจะทำให้เด็กนักเรียนเบื่อหน่ายได้ง่าย ฉะนั้นการที่กำหนดให้เรียนควบคู่กับหนังสือ

* แต่เมื่อเปรียบเทียบกับแบบเรียนรุ่นที่ใช้ระบบสอนเป็นคำ จะเห็นว่าแบบเรียนที่สอนเป็นคำ ใช้สำนวนเหมาะสมกับภาษาเด็ก ๆ มากกว่าแบบเรียนเร็วใหม่

๕๒

ครอบครัวที่ดี

ครอบครัวที่ดี ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับ ต้นไม้ใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านออกไปโดยรอบ มีใบแน่นหนาร่มครึ้ม งดงาม เป็นที่อาศัยจับเกาะ ของฝูงนกทั้งหลาย หมายความว่า ผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่ดีนั้น ย่อมจะได้รับความร่มเย็น มีความผาสุก หัวหน้ากันทุกคน แต่ที่จะให้เป็นไป ตามที่ว่ามีได้ ก็ด้วยคนทั้ง

ชื่อหนังสือ: วิชาภาษาไทย ชั้นประถม

๕๓

หลายในครอบครัว คำว่ารู้จักหน้าที่ของคนและ คำว่าทำหน้าที่ของตน มีให้ผิดพลาดบกพร่อง คงจะนำมากล่าวบ่อย ๆ คือไปนี้

พอบ้านเป็นหัวหน้าของครอบครัว ต้องทำ ครัวให้คนในครอบครัวรักใคร่กันถึง เหมือนกับ ลูกรักพ่อ คือต้องมีใจคอยเยือกเย็น กว้างขวาง ไม่กระหนัเหมือนยวณั้น ใจหนักแน่น ใจดี ไม่เกรี้ยวกราด ใจแน่วแน่ไม่โลเล มีความ

ชื่อหนังสือ: วิชาภาษาไทย ชั้นประถม

๕๔

ครอบครัวดี

ครอบครัวดีมีสง่าเป็นราศี

ย่อมจะมีพ่อแม่และหัวหน้า

เฝ้าปกป้องของทำนุทุกเวลา

ร่วมรักษาหน้าที่อันดีงาม

สร้างศรัทธามีทรัพย์ด้วยช่วยชาติบ้าง

เป็นตัวอย่างลูกหลานให้ไม่ครันคร้าม

ผู้หากเจียรเรียนรำกระทำงาน

ทำแต่ความดีไว้ให้ชาติเฮย

ชื่อหนังสือ: วิชาภาษาไทย ชั้นประถม

บทที่ ๒๓

ชื่อหนังสือ: วิชาภาษาไทย ชั้นประถม

พระ = (วิสรรชนีย์) แต่อ่านออกเสียงเหมือน พระ = (วิสรรชนีย์) เหน

ชโย	อำมา	ชะโย	สมาคม	อำมา	สะมาคม
กวี	อำมา	กะวี	ขมา	อำมา	ชะมา

แบบฝึกหัด

กวี กษัย สติ ศติ ทหาร ชโย สบาย สบง
สมาคม เสียงชโย ไม้มก เจ้าสมาคม
ทางคมนาคม ทนายความ ตามปรกติ เย็บสบง
สบายดี มีสติ สงมดี เป็นคดี อนุสมัย มหาชน
ทหารไทย อนุคาร จรจร นครหลวง

แต่ก่อนมา ในท้องถิ่นต่างๆจังหวัด แห่ง
ประเทศไทย ตามปรกติ ยังจัดบำรุงไม่
ทั่วถึงกันนัก เพราะมีเรื่องติดขัด อยู่หลาย
อย่าง เช่นเงินทศส่นต้น มาบังคับ ทางฝ่าย
บ้านเมืองเห็นว่า ถึงเวลาแล้ว ที่เราทั้งหลาย

ชื่อหนังสือ: วิชาภาษาไทย ชั้นประถม

อ่านเสริมประสบการณ์อื่น ๆ ย่อมช่วยแก้ปัญหาเรื่องน่าเบื่อหน่ายไปได้มาก เช่นแบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนต้นใช้เรียนคู่กับหนังสือเรื่องลูกสัตว์ และแบบเรียนเร็วใหม่ตอนกลางใช้เรียนคู่กับหนังสือเรื่องนกนางแอ่น เป็นต้น ฉะนั้นเมื่อนักเรียนฝึกอ่านการผันอักษรในหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ได้ระยะหนึ่ง ก็พอจะอ่านหนังสือได้บ้างแล้ว ก็กลับไปอ่านหนังสือเรื่องลูกสัตว์เป็นการเปลี่ยนความจำเจ ย่อมสร้างความสนใจให้แก่นักเรียนขึ้นบ้าง

3.3 แบบสอนอ่านมาตรฐาน ของนายยง อิงคเวทย์

แบบสอนอ่านมาตรฐาน เล่ม 1 ชั้นประถมปีที่ 1 พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2488 ซึ่งเริ่มจะสนใจการศึกษาแผนใหม่ และได้ทดลองนำวิธีการมาใช้ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาฉะเชิงเทรา ปี 2493 โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญขององค์การการศึกษาฯ ของสหประชาชาติ นายยง อิงคเวทย์ ได้เรียบเรียงหนังสืออ่านมาตรฐานขึ้นมาใช้เป็นแบบเรียน เพื่อสำหรับการสอนหนังสือไทยแก่เด็กเริ่มเรียนตามแนวใหม่ และได้มีคำแนะนำของกรมสามัญศึกษาแนะนำวิธีสอนไว้ด้วย โดยสรุปดังนี้ “หนังสือชุดนี้ กระทรวงศึกษาธิการให้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อใช้สำหรับการสอนหนังสือแก่เด็กเริ่มเรียนตามแนวใหม่ คือสอนคำทั้งคำเดียว แทนที่จะสอนสะกดทีละตัว คำที่นำมาใช้นั้น เป็นคำที่จำเป็นจะต้องใช้ประจำวัน และส่วนมากเป็นคำง่าย ๆ เรียกว่า คำมาตรฐาน ส่วนเนื้อเรื่องในบทสอนอ่านใช้คำเหล่านั้นซ้ำ ๆ กัน ผูกขึ้นเป็นรูปนิทาน คำกลอน บทเพลง และอื่น ๆ เพื่อให้เด็กสนใจและชินตา อ่านออกไปพร้อมกัน ดังนั้นการเลือกคำมาใช้ และการเพิ่มคำขึ้นทีละน้อย ตลอดจนการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้เด็กพบคำที่ใช้แล้วบ่อย ๆ จึงมีความสำคัญมาก”

3.3.1 วิธีเรียบเรียง จากคำนำดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าได้ใช้แนวในการเรียบเรียงใหม่ เปลี่ยนรูปแบบจากหนังสือแบบเรียนของไทยที่เคยใช้กันอยู่ กล่าวคืองดการแจกลูก หรือผันเสียงสระ ตัวสะกด และผันเสียงวรรณยุกต์ ฉะนั้นจึงต้องใช้คำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนเคยชินกับรูปตัวอักษรที่ประกอบกันเป็นคำ เป็นประโยค และผูกเป็นเรื่อง จึงพบว่าในหนังสือแบบเรียนมาตรฐาน เล่ม 1 นี้ใช้คำราว 200 คำ การผูกเรื่องหรือประโยคก็ตาม พยายามใช้คำซ้ำกัน เพื่อให้นักเรียนจำได้อ่านได้โดยเทียบรูปกับคำที่อ่านได้แล้ว เช่น

แม่ ไก่ เดิน	ลูก ไก่ ก็ เดิน
แม่ ไก่ กระโดด	ลูก ไก่ ก็ กระโดด
แม่ ไก่ ร้อง	ลูก ไก่ ก็ ร้อง
แม่ ไก่ กินแมลง	ลูก ไก่ ก็ กิน แมลง..... ฯลฯ

(ให้ดูตัวอย่างจากรูป 28,29)

ภาพที่ ๒๘ (๒) ๒๖

๔. ลูก หมา วิ่ง โขก วิ่ง มา

ลูก หมา วิ่ง โขก วิ่ง มา
 ลูก วิ่ง เดิน โขก เดิน มา
 เด็ก กระโดด โขก กระโดด มา

วิ่ง เดิน เด็ก

ภาพที่ ๒๘ (๒) ๒๗

๕. เด็ก ชี ไม่ โขก

เด็ก ชี ไม่ โขก
 วิ่ง โขก วิ่ง มา

เด็ก ชี มา โขก
 โขก โขก โขก มา

ภาพที่ ๒๘ (๒) ๒๘

๓๐. ฉัน มี เพื่อน ลีบ คน

ฉัน มี เพื่อน ลีบ คน เธอ มี เพื่อน
 ลีบ คน เรา ค้าง มี เพื่อน ลีบ คน
 ฉัน มี เพื่อน ลีบ คน อยู่ ช้าง ขวา
 ห้า คน อยู่ ช้าง ซ้าย ห้า คน
 ฉัน มี เพื่อน ลีบ คน เขา ช่วย
 ฉัน ทำงาน ทุก คน

ลีบ เธอ ค้าง ช้าง ขวา ห้า ซ้าย

ภาพที่ ๒๘ (๒) ๒๙

บททอม ๕

ที่โรงเรียนมีต้นไม้ มีหญ้า ฉันไป
 โรงเรียน ฉัน พบกับเพื่อนของฉัน ฉัน
 เรียนหนังสืออยู่กับเพื่อน ฉัน เล่นอยู่กับ
 เพื่อน ฉัน รักเพื่อนและโรงเรียน

เธอจะไปไหน เธอจะไปไหน
 ฉันจะไปโรงเรียน ฉันจะไปมา
 ไปทำอะไร ไปทำอะไร
 ไปเรียนหนังสือ ไปช่วยพ่อฉันทำนา

รัก เรียน เปิด ป่า
 รูป รวง เปิด ปดุก
 เร็ว รต เป็น ปลา
 เรา โรง ไป ประตุ

รูปที่ ๒๘ หนังสือแบบ สอนอ่านมาตรฐานให้ดูวิธีซ้ำคำในการสร้างประโยค

๔๖

๓๖. ดวงจันทร์ จม น้ำ

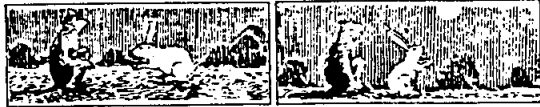

กระต่าย เห็น ดวงจันทร์ จม อยู่
ใน น้ำ ก็ ร้อง ให้

ถึง เดิน มา เห็น กระต่าย ร้อง ให้
จึง ถาม กระต่าย ว่า เธอ ร้อง ให้
ทำไม กระต่าย ตอบ ว่า ดวงจันทร์
ตก น้ำ ไป แล้ว

ถึง มอง ดู ท้อง ฟ้า แล้ว ว่า ดวงจันทร์
ก็ ยัง อยู่ บน ท้อง ฟ้า นั้น เอง

กระต่าย มอง ขึ้น ไป เห็น
ดวงจันทร์ ยัง อยู่ จึง หัวเราะ

เห็น จม ร้องให้ ตอบ มอง ท้อง ฟ้า นั้น หัวเราะ

๔๗

๓๗. เธอ มา จาก ไท

เธอ มา จาก ไท

ฉัน มา จาก บ้าน ยาย

ยาย ให้ เธอ กิน อะไร

ยาย ให้ ฉัน กิน ขนม สอดไส้

ยาย ใช้น้ำ ให้ เธอ ทำ อะไร

ยาย ใช้น้ำ ให้ ฉัน เลี้ยง หมู เลี้ยง ไก่

ยาย บอก เธอ ว่า กระไร

ยาย บอก ว่า หลาน เอ๋ย

วัน หน้า มา กับ พี่ ชาย ใหม่

ยาย ขนม สอดไส้ กระไร หลาน เอ๋ย วัน ใหม่

รูปที่ 29 แบบสอนอ่านมาตรฐาน ดูวิธีการสร้างเรื่องนิทาน

นอกจากนี้จุดเด่นของการเรียบเรียงอีกประการหนึ่งคือ มีภาพประกอบเรื่องราว ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างความสนใจจากเด็กนักเรียนอยู่มาก

3.3.2 เนื้อหา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ที่เด็ก ๆ มักจะพบเห็น และใช้คำพูดจาอยู่ประจำ อันได้แก่เรื่องราวของสัตว์เลี้ยง การเล่น การสัมพันธ์กับพ่อแม่ และเครื่องญาติ เพื่อนนักเรียนด้วยกัน เนื้อหาในแบบอ่านมาตรฐานเล่ม 1 มี 40 ตอน และมีการทบทวนอยู่ 9 ครั้ง ในการทบทวนคือการผูกเป็นเรื่อง แต่ใช้คำปะปนกัน ไม่ต้องซ้ำคำ ซ้ำประโยคเหมือนตอนเสนอบทเรียนและตอนท้ายเล่มมีบัญชีคำใหม่ในหนังสือเล่มนี้อีกด้วย

3.3.3 อภิปรายหนังสือแบบเรียนมาตรฐาน การเรียบเรียง และการเสนอบทเรียน การอ่านเป็นแนวใหม่ ต่างจากรูปแบบของการสอนอ่านเบื้องต้นที่เคยใช้กันอยู่โดยทั่วไป แต่การสอนอ่านโดยวิธีนี้เป็นเรื่องใหม่มากสำหรับครูในสมัยนั้น ซึ่งผู้เรียบเรียงและกรมสามัญศึกษาก็ตระหนักในเรื่องนี้ดี จึงมีข้อความปรากฏอยู่ในตอนคำนำว่า “การสอนอ่านตามวิธีนี้ จะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อครูผู้สอนมีความอดทน ความพยายาม และรู้วิธีที่จะเข้าใจให้เด็กเกิดความสนใจในบทเรียน กรมสามัญศึกษาจึงจัดพิมพ์หนังสือคู่มือสำหรับครูขึ้นอีกเล่มหนึ่งต่างหาก ซึ่งมีคำอธิบายเกี่ยวกับหลักและวิธีสอนไว้โดยละเอียดแล้ว” แสดงให้เห็นชัดว่าการสอนเป็นคำ ๆ และประโยค โดยไม่แจกตัวสะกดนั้น ยังเป็นเรื่องใหม่มากสำหรับการสอนอ่านภาษาไทยสมัยนั้น เพราะเราสอนโดยวิธีแจกลูก ผันอักษรกันมาจนเคยชิน ฉะนั้นเมื่อนำแบบเรียนอ่านมาตรฐานเล่มนี้มาใช้จึงจำเป็นต้องมีหนังสือคู่มือสำหรับครู และวิธีการเดียวกันนี้เรามาใช้กันจริงจังเมื่อ พ.ศ. 2498 คือประกาศใช้หนังสือแบบเรียนชุดบันไดก้าวหน้าเป็นหนังสือบังคับ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จดังกล่าวไว้แล้ว ซึ่งการสอนโดยวิธีนี้ใช้ได้ดี ในปี พ.ศ. 2521 คือประกาศใช้ “หนังสือเรียน ภาษาไทย” ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีแนวการสอนอ่านแบบเป็นคำ เป็นประโยคเช่นเดียวกัน

3.4 หนังสือแบบสอนอ่านภาษาไทยชุดสุดากับคำ

หนังสือแบบเรียนอ่านภาษาไทยชุดสุดากับคำ ได้พิมพ์ใช้ในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจะเชิงเตตราเมื่อ ปี พ.ศ. 2494 เป็นครั้งแรก ผู้เรียบเรียงคือ นายอภัย จันทวิมล อธิบดีกรมสามัญศึกษาในขณะนั้น โดยได้ปรารถนาในคำนำว่าการเรียบเรียงหนังสือชุดนี้ขึ้นมา เพื่ออยากให้มีหนังสือสอนอ่านสำหรับเด็กเริ่มเรียน ที่สอนอ่านเป็นคำ และได้พิมพ์ใช้ในราชการตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจะเชิงเตตรา หนังสือชุดนี้นับว่าได้ประสบความสำเร็จในการสอนเด็กเริ่มเรียนอ่านภาษาไทยได้ดี จึงได้นำมาพิมพ์ใช้เป็นแบบเรียนทั่วไปใน ปี พ.ศ. 2500 อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในสมัยนี้ความตื่นตัวในการศึกษาแผนใหม่กำลังอยู่ในความคิดของนักการศึกษา

คาวี, คาวี
 ฉัน ชี้ ม้า ได้
 คุณ ม้า ของ ฉัน
 คุณ ฉัน ชี้ ม้า
 ฉัน ชี้ ม้า ของ ฉัน ได้

ภาพเขียนโดยศิลปินไทย สมัยใหม่

คุณ, สูดดา
 ฉัน ขึ้น ไป ได้
 ฉัน จะ ขึ้น ไป ละ

ภาพเขียนโดยศิลปินไทย สมัยใหม่

คุณ, สูดดา
 คุณ ที่ ตะกร้า
 ลูก แมว วิ่ง ไป ที่ ตะกร้า
 กระโดด ลง ไป, ลูก แมว
 กระโดด ลง ไป เล่น ใน ตะกร้า

ภาพเขียนโดยศิลปินไทย สมัยใหม่

หนึ่ง, สอง, สาม,
 ลูก แมว สาม ตัว
 ลูก แมว สาม ตัว อยู่ ใน ตะกร้า
 ลูก แมว เล่น อยู่ ใน ตะกร้า

ภาพเขียนโดยศิลปินไทย สมัยใหม่

บน สูดากับคาวี เล่ม 1 เรื่องมาดูอะไร

รูปที่ 30

ล่าง สูดากับคาวี เล่ม 2 เรื่องไปเล่นด้วยกัน

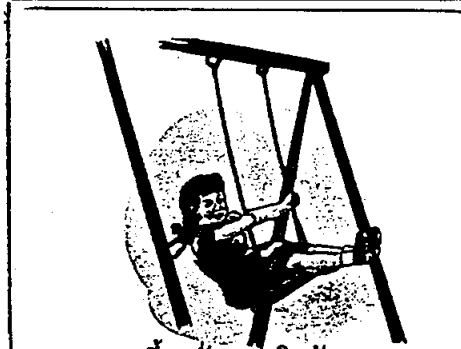
ฉัน เห็น ของ เล่น หลาย อย่าง
 ฉัน เห็น ลูก หมา ลี นาดาล ด้วย
 กระโดด ขน ดุ, ลูก หมา
 เจ้า เห็น หมา ลี นาดาล ไหม

ตัวอักษรไม่มีเสียงในไทย มี ๒ ตัว

เรา กลับ บ้าน กัน เถิด
 ลูดา, กลับ บ้าน
 ลูก หมา, กลับ บ้าน.

ตัวอักษรไม่มีเสียงในไทย มี ๒ ตัว

ลูดา ขน นง บน ชิงช้า
 เขา เอา มือ จับ เชือก ไว้
 เขา โล้ ชิงช้า ไป มา
 “ฉัน ชอบ โล้ ชิงช้า” ลูดา พูด
 ลูดา โล้ ชิงช้า ได้ ดี
 เขา ชอบ โล้ ชิงช้า สูง ๆ”

๒๔
 ตัวอักษรไม่มีเสียงในไทย มี ๒ ตัว

“พอ แล้ว, พอ แล้ว” ลูดา พูด
 “ฉัน อยาก จะ หยุด”
 ฉัน จะ ลง ให้ เขา เล่น ม้าง
 มะลิ เอา มือ จับ ชิงช้า ให้ หยุด
 ลูดา ลง จาก ชิงช้า
 แล้ว มะลิ ก็ ขน นง บน ชิงช้า
 มะลิ ชอบ โล้ ชิงช้า สูง ๆ

๒๕
 ตัวอักษรไม่มีเสียงในไทย มี ๒ ตัว

รูปที่ 31

บน สุดากับคำวิเล่ม 3 เรื่อง ออกไปข้างนอก

ล่าง สุดากับคำวิเล่ม 4 เรื่อง ฉันทนอกนอกบ้าน

ไทยโดยทั่วไป ฉะนั้นจึงมีความเห็นว่าการสอนอ่านภาษาไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียนนั้นควรสอนเป็นคำ จึงได้ใช้หนังสือชุดสุดสัปดาห์ เป็นแบบเรียนอีกเล่มหนึ่งสำหรับให้โรงเรียนต่างๆ เลือกลงใช้คู่กับหนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทยของพระวิภาวดีวิทยาลัย แม้ในหลักสูตรปัจจุบัน พ.ศ. 2521 นี้ แบบหัดอ่านภาษาไทยชุดสุดสัปดาห์ยังใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบอยู่ หนังสือชุดนี้มี 4 เล่ม คือ

- เล่ม 1 เรื่อง มาดูอะไร
- เล่ม 2 เรื่อง ไปเล่นด้วยกัน
- เล่ม 3 เรื่อง ออกไปข้างนอก
- เล่ม 4 เรื่อง ฉันทันออกนอกบ้าน

3.4.1 **วิธีการเรียบเรียง** หนังสือชุดนี้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบแผนใหม่ คือให้เด็กนักเรียนอ่านเป็นคำ ไม่แยกสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ที่เรียกว่าสอนผันอักษร ฉะนั้นแนวคิดจึงเป็นแบบเดียวกับการเรียบเรียง “แบบสอนอ่านมาตรฐาน” นั่นเอง ซึ่งในสมัยเดียวกันนี้หนังสือชุดบันไดก้าวหน้า (เรณู-ปัญญา) ให้ใช้หนังสือเลือกเรียนเช่นเดียวกัน (หลังจากยกเลิกบังคับใช้เป็นแบบเรียน ปี พ.ศ. 2498) วิธีการเรียบเรียงจะใช้วิธีคำอยู่เรื่อย ๆ ในการสร้างประโยคใหม่ ฉะนั้นจึงพบว่าในเล่ม 1 เรื่องมาดูอะไร นั้นมีคำที่ใช้ทั้งสิ้นเพียง 38 คำ นั่นคือผู้เรียบเรียงจะใช้คำเพียง 38 คำนั้นผูกประโยคเป็นเรื่องราว หรือบทสนทนาได้ทั้งเรื่อง ฉะนั้นนักเรียนจะพบคำเดิม ๆ อยู่ในประโยคอื่น ๆ เรื่อยไป เพื่อเป็นการให้เด็กได้ฝึกทักษะ และสังเกตจนจำตัวอักษรได้ กล่าวคือเมื่อเห็นตัวหนังสือเด็กจะอ่านได้ทันที โดยไม่ต้องแยกแยะตัวอักษรว่ามีตัวอะไรบ้าง การอ่านคำซ้ำ ๆ เชื่อว่าเด็กจะเข้าใจและคุ้นเคยกับตัวอักษรเอง ในที่สุดจะสามารถแยกแยะตัวอักษรได้ว่า คำ ๆ นั้นประกอบด้วยอักษรอะไรบ้าง แต่ต้องใช้เวลา ฉะนั้นความเด่นของหนังสือชุดนี้อีกประการหนึ่งก็คือรูปภาพ จะมีภาพประกอบทุกหน้าเพื่อเป็นการช่วยความจำแก่เด็ก และช่วยเร้าความสนใจอีกด้วย ให้ดูตัวอย่างในภาพประกอบ (รูปที่ 30,31) ส่วนในเล่ม 2 เรื่องไปเล่นด้วยกัน นั้นใช้คำเพิ่มจากเล่ม 1 อีก 52 คำ เล่มที่ 3 เรื่อง ออกไปข้างนอก ใช้คำเพิ่มจากเดิมอีก 62 คำ และเล่มที่ 4 เรื่อง ฉันทันออกนอกบ้าน ก็ใช้คำเพิ่มอีก 71 คำ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าหนังสือชุดนี้ทั้ง 4 เล่มใช้คำเพียง 223 คำ จึงสรุปว่าเด็กนักเรียนรู้จักคำเพียง 223 คำ ในการอ่านหนังสือแบบสอนอ่านภาษาไทย ชุดสุดสัปดาห์ และคำเหล่านี้เป็นคำที่เด็ก ๆ จะต้องใช้ในชีวิตจริงทั้งสิ้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเห็นว่าวิธีเรียบเรียงนี้ใช้ศิลปะการเรียบเรียงอย่างดีเยี่ยม จึงจะได้เนื้อหาเป็นเรื่องราวตามที่ต้องการได้ (ให้ดูภาพหนังสือที่นำมาเป็นตัวอย่าง และพิจารณาการใช้คำ การเรียงคำในประโยคด้วย)

3.4.2 เนื้อหา เนื้อหาในหนังสือชุดสุดดากับควี นั้นมี 4 เล่ม ดังกล่าวไว้ในเล่มที่ 1 เรื่อง มาดูอะไร ได้กล่าวถึงสุดาและควี วึ่งเล่นในบริเวณสนามหน้าบ้าน พบลูกหมาลูกแมว เครื่องบิน เรือใบและวึ่งเล่นภายนอกบริเวณบ้าน จั๊ม่่า ซึ่งเป็นการสร้างเรื่องราวเพื่อจะได้บทสนทนาระหว่างสุดากับควี เพื่อเป็นการย้ำคำ ส่วนในเล่มที่ 2 เรื่องไปเล่นด้วยกัน กล่าวถึงการเล่นของเด็กทั้งสองเช่นเล่นกับลูกแมว เล่นเรือ (น้ำ) เล่นที่สนามเด็กเล่น รวมถึงการจั๊ม่่า (ทำด้วยไม้) ส่วนเล่มที่ 3 เรื่อง ออกไปข้างนอก เป็นการสอนคำที่ใช้เรียกเครื่องแต่งตัว เครื่องเรือน และพาหนะต่าง ๆ รวมทั้งของเล่นในร้านค้า ส่วนเล่มที่ 4 เรื่อง เนื้อหากล้ายกับเล่มที่สาม

3.4.3 อภิปรายแบบสอนอ่านภาษาไทยชุดสุดากับควี หนังสือชุดนี้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเป็นคำ ไม่แยกแยะตัวพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เช่นเดียวกับหนังสืออื่น ๆ ที่เรียบเรียงขึ้นในสมัยเดียวกัน โดยเชื่อกันว่าการเรียนรู้โดยวิธีนี้เป็นวิธีที่ถูกต้องตามจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือเด็กนักเรียนจะเรียนรู้เป็นคำ ๆ ก่อน เมื่อมีความแม่นยำแล้วเด็กจะพิจารณาแยกแยะพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ด้วยตัวเอง จะเกิดความรู้แจ้งกว่าการสอนให้สะกด ผันอักษร ซึ่งแนวการเรียบเรียงแบบเรียนที่สอนเป็นคำนี้ เพิ่งเริ่มจะใช้กันในสมัยนี้ หรือก่อนหน้านั้นเพียงเล็กน้อย (คือระหว่าง พ.ศ. 2490–97)

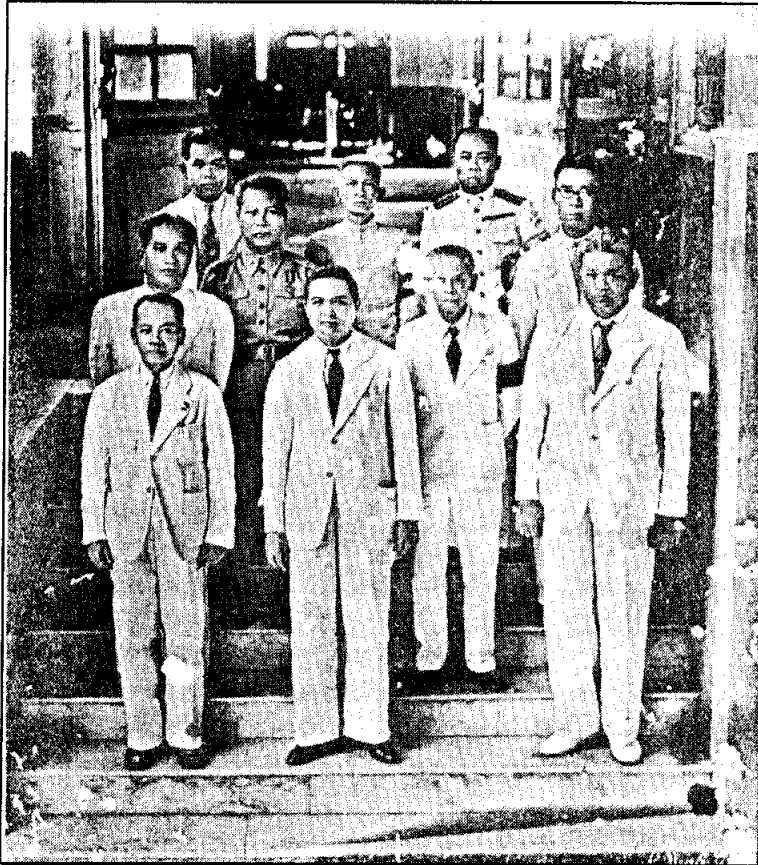
4. สรุปท้ายบท (สิ่งที่ควรจำ)

- พระราชบัญญัติประถมศึกษาประกาศใช้เมื่อ ปี พ.ศ. 2464 ตรงกับรัชสมัย ร.6
- กระทรวงธรรมการเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2462
- ประกาศใช้แผนการศึกษาครั้งแรก ปี พ.ศ. 2475
- วิธีการสอนแผนใหม่ทดลองใช้ในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาฉะเชิงเทรา เมื่อพ.ศ. 2493 มีผลให้แนวการเรียบเรียงหนังสือแบบเรียนเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่เป็นแบบการสอนอ่านเป็นคำ ไม่ใช้วิธีผันอักษร หนังสือแบบเรียนเล่มแรกที่ใช้ทฤษฎีการสอนแผนใหม่คือ “แบบสอนอ่านมาตรฐาน” ของนายยง อิงคเวทย์ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2488
- หนังสือแบบเรียนชุดบันไดก้าวหน้า (เรณู-ปัญญา) ได้ประกาศใช้เป็นแบบเรียนบังคับใน พ.ศ. 2498 แต่ยกเลิกในปีต่อมา เพราะประชาชนและหนังสือพิมพ์โจมตีวิธีการสอนอ่านเป็นคำ
- หนังสือแบบเรียนที่ใช้เป็นแบบเรียนสมัยประกาศ พ.ร.บ.ประถมศึกษาจนถึง พ.ศ. 2480 คือ หนังสือแบบหัดอ่านหนังสือไทย ของพระวิภาชนันทวิทยาลัย และปรับปรุงใหม่ใช้ในปี พ.ศ. 2499–2520

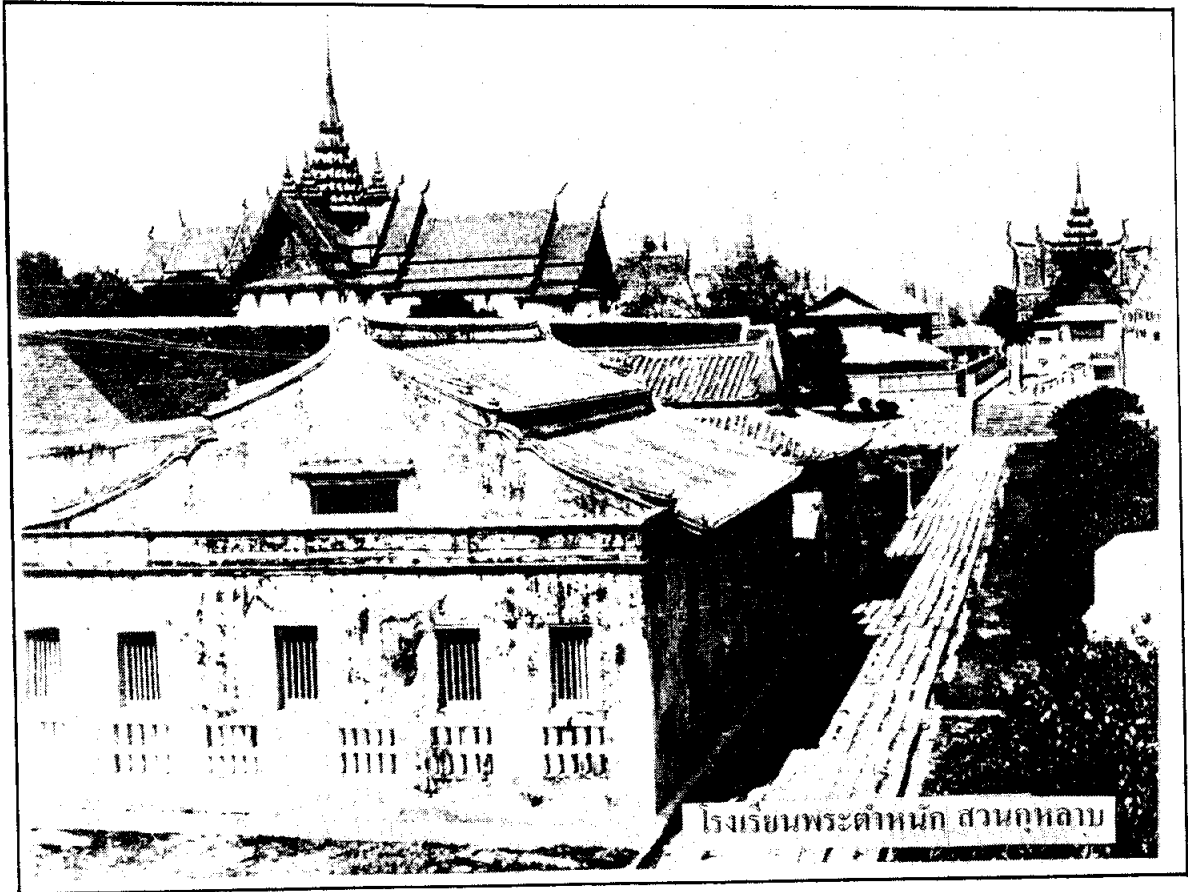
- ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการยินยอมให้โรงเรียนเลือกหนังสือแบบเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาเอง โดยขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2493 กระทรวงศึกษาธิการออกประกาศบังคับให้ใช้หนังสือแบบเรียนได้ต้องเป็นหนังสือคณะกรรมการประกวด หรือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เห็นสมควรเรียบเรียงขึ้น
- หนังสือที่สอนอ่านเป็นคำ โดยไม่มีการผันอักษรได้แก่ หนังสือแบบสอนอ่านมาตรฐาน (ของนายง อิงคเวทย์) หนังสือแบบเรียนชุดบันไดก้าวหน้า (เรณู-ปัญญา) และหนังสือแบบสอนอ่านภาษาไทย ชุดสุดากับควาวิ (ของนายอภัย จันทวิมล)
- หนังสือเรื่องลูกสัตว์ ของขุนสรรกเวทย์ ใช้เป็นหนังสืออ่านเสริมประสบการณ์มาจนถึงปัจจุบัน (ประกาศใช้หลักสูตร พ.ศ. 2521)
- พ.ศ. 2503 หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย เปลี่ยนรูปแบบเป็นหนังสือชุมนุมวรรณคดีคือคัดเลือกตัดตอนจาวรรณคดีต่าง ๆ มารวมอยู่ในเล่มเดียวกัน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนวรรณคดีหลายรูปแบบ นันทลักษณ์หลายยุคสมัย และหลายกวี ผู้ประพันธ์ และตามหลักสูตรประกาศใช้ปี พ.ศ. 2521 หนังสือแบบเรียนภาษาไทย ระดับชั้น ป.3 ขึ้นไป ใช้หนังสืออ่านภาษาไทยประเภทชุมนุมวรรณคดี
- ในช่วง ปี พ.ศ. 2497 หรือก่อนหน้านี้นี้เล็กน้อย นักการศึกษาพยายามที่จะนำวิธีการเรียนรู้ตามจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ในระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน เรียกว่า การศึกษาแบบพัฒนาการ (การศึกษาแผนใหม่) อันมีผลต่อการเรียบเรียงหนังสือแบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้นอยู่มาก
- หนังสือแบบเรียนสำคัญ ๆ ที่ใช้เป็นแบบเรียนบังคับในระดับชั้นประถมปีที่ 1 ตั้งแต่สมัยประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาเป็นต้นมา มีดังนี้
 - 1) แบบสอนอ่านหนังสือไทย เล่มต้น เล่มปลาย ของพระวิภาชนันทวิทยาลัย ใช้พ.ศ. 2464-พ.ศ. 2479 และใช้อีกครั้งเมื่อ พ.ศ. 2499-2520 (ฉากับกระทรวงศึกษาธิการแก้ไข)
 - 2) แบบเรียนเรีใหม่ เล่ม 1, 2, 3 ของหลวงจรุณกจิวิฑูร และนายฉันท จ่าวิไล ใช้ พ.ศ. 2480-2497 และหลัง พ.ศ. 2499 ให้ใช้เป็นหนังสือเลือกอ่านอีกเล่มหนึ่ง

- 3) แบบเรียนชุดบันไดก้าวหน้า (เรณู-ปัญญา) ของนายกี้ กิรติวิโยพาร ใช้ปี พ.ศ. 2498 เพียงปีเดียว หลังจากนั้นให้ใช้เป็นหนังสือเลือกอ่านคู่กับแบบสอนอ่านหนังสือไทย ของพระวิภาชน์วิทยาลัย ฉบับกระทรวงศึกษาฯ แก้ไข
- 4) แบบสอนอ่านมาตรฐาน ของนายยง อิงคเวทย์ ใช้เป็นหนังสือเลือกอ่านคู่กับหนังสือแบบเรียนบังคับ ตั้งแต่ พ.ศ. 2488-ปัจจุบัน
- 5) แบบสอนอ่านภาษาไทย ชุดสุดากับควี ของนายอภัย จันทวิมล เป็นหนังสือเลือกอ่านคู่กับแบบเรียนบังคับ ใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2500-ปัจจุบัน

๑๓๗

ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ กับคณะกรรมการชำระปทานุกรม
 แถวหน้า : ๑ พระยาอนุมาทรราชชน ๒ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
 ๓ พระขัติยวงษากร ๔ พระยาโกษากรวิจารณ์
 แถว ๒ : ๑ พระราชธรรมนิเทศ ๒ นายจ๋า ทองคำวรรณ ๓ พระ
 วรรณเวทย์พิสิฐ
 แถวหลัง : ๑ นายเจริญ อินทรเกษตร ๒ หลวงเทพรัตนคุณิษฐ์
 ๓ พระสารประเสริฐ

โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ